

STAV OLAV

Laila Njåstad, s. 3

Dorothy Day og Catholic Worker-bevegelsen

Georg Müller ssc, s. 10

I Kristus svinner øst og vest . . .

Praha våren -92, s. 16

Kort opphold - stort utbytte

Bodvar Schjelderup, s. 22

Om Eivind Luthens "Med pilegrimene til Nidaros"

Vatikanets Rio-dokument, s. 24

Mer enn medieversjonen!

Grete Helén Stang, s. 26

Stavkirketur - en pilegrimsferd i tid og rom

ST. OLAV

Vatikanet i Rio - bedre enn sitt rykte

Den katolske kirke er mot prevensjon og mot at befolkningsspørsmålet tas opp under Rio-konferansen. Det var, grovt og uriktig sett, hva norske medier refererte om Vatikanets bidrag til den store miljøkonferansen. I tillegg til denne medierversjonen støtte vi nylig på vulgærversjonen, som kun bringes videre for kuriositetens skyld og, av barmhjertighetshensyn, uten kildeangivelse: Paven er mot prevensjon fordi han ønsker så mange katolikker som mulig!

Allerede før konferansen tok til, var ryktene om at Vatikanet ville blokkere all diskusjon om befolkningskontroll, så sterke at Vatikanets pressetalsmann, Joaquin Navarro-Walls, kom med en uttalelse hvor det het at så ikke var tilfelle. Det man var mot, var å isolere dette spørsmålet fra det underliggende moralske imperativ om rettferdig fordeling av jordens goder. Man kan få det inntrykk, sa Navarro-Walls, at de fattige ved sin blotte eksistens er årsak til problemer, mens de i virkeligheten er offer for den økologiske

katastrofe og for en utvikling som går bakover. Og han minnet om pave Johannes Pauls ord i årets fastebudskap om at alle er innbudt til å delta i livets gjestebud.

Disse tankene ble ytterligere presisert i det dokument om etiske prinsipper for økologi og utvikling som Vatikanet overleverte de øvrige deltagende stater i Rio, og som presenteres i dette nr. av bladet. Her oppfordres det bl.a. til et helhetlig moralsk verdenssyn bygget på rettferdighet og på "krav om verdighet og like rettigheter for alle mennesker"; det vises til at befolkningsøkning sjelden er selve årsaken til miljøproblemer, og det sies klart fra at "økonomisk hjelp til folkenes fremme ikke (må) knyttes sammen med prevensjon, sterilisering og abort", og at det må være opp til det enkelte ektepar å bestemme over antall barn.

Dette siste er dog intet fribrev for å produsere katolikker ut fra ordene "former dere og vær fruktsommelige!". Det henvises nemlig uttrykkelig til det Charta om familiens rettigheter som Vatikanet utga i 1983, og hvor det heter at foreldre rett til å bestemme over antall barn, er "nøye bundet til de forpliktelser foreldrene har overfor seg selv, overfor de barn de allerede har, familien og samfunnet" (Charta om familien,

art. 3, St.Olav nr 3.-84). Vatikanet er altså ikke mot ansvarlig foreldreskap; uenigheten gjelder metodene. Ut fra "den objektive moralske orden" utelukker Vatikanet "kunstig prevensjon, sterilisering og abort" som gangbare metoder. Ikke alle blant det katolske teologilag og fotfolket synes grensene bør trekkes slik, men den siden av saken lar vi ligge.

Det strider mot rett og sannhet hvis rike land bruker befolknings-tilveksten i den fattige verden som et røketeppes for eget overforbruk og egen industriforurensning; mange steder er store familier i økonomisk forstand jevnbyrdig med traktor eller pensjonsfond; grådighet blant de rikeste sammen med jordløshet blant de fattigste er drivkreftene bak økologisk nedbrytning. Ordene kunne vært fra Vatikanet, men er hentet fra en lederartikkel nylig i det internasjonalt anerkjente tidsskriftet "New Scientist" og ble sitert i forrige nr. av St.Olav.

Vatikanet og vitenskapen har hatt sine kontroverser oppigjennom årene - for ikke å si århundre. Desto mer gledelig at de nå, ut fra sine respektive ståsteder - evangeliet og forskningen - møtes i en såre påkrevet felles økologisk moral.

Dorothy Day og Catholic Worker-bevegelsen

Den amerikanske journalisten *Dorothy Day* (1897–1980) er forholdsvis ukjent her i landet. Imidlertid har hun, gjennom den avisen hun skapte, *Catholic Worker*, og sitt engasjement i kampen mot sosial urettferdighet og for pasifisme, hatt en enorm innflytelse på flere generasjoner amerikanske katolikker, og innflytelsen strekker seg langt utenfor både USA og kirken.

Den amerikanske, katolske historikeren David J. O'Brien kalte Dorothy Day "den mest betydelige, interessante og innflytelsesrike person i amerikansk katolisismes historie", og andre har plassert henne i selskap med Ghandi og Martin Luther King.

I sitt engasjement var Dorothy Day hele tiden i forkant av utviklingen, ofte flere tiår, og har derfor påvirket den. Det vi leser i hennes artikler fra tredveårene, kan vi finne igjen i Kirkens sosiallære slik Det annet Vatikankonsil og senere pavelige encyklikaer har formulert det. Og vi finner det igjen i de amerikanske biskopers hyrdebrev fra 1983, hvor Dorothy Day fremheves som det store eksempel når det gjelder kampen for fred.

Det går også direkte linjer fra Dorothy Day og Catholic Worker-bevegelsen til den politiske "krig

mot fattigdom" i 60-årenes USA og til fredsbevegelsen som vokste frem på samme tid.

Dorothy Day er en av de personer i vår nære fortid som har påvirket mange nok mennesker til å påvirke samfunnsutviklingen på grasrotplan. Dette gjorde hun som engasjert journalist med en stor produksjon av bøker og artikler, men ikke minst ved sitt eget livs eksempel.

Hvem var hun?

Hun ble født i New York, men farens journalistkarriere (han skrev om hesteveddeløp), gjorde at de flyttet først til San Francisco og deretter Chicago. Dorothy var fra første stund og hele sitt liv et storbyenneske.

Religionen spilte ingen rolle i hennes barndomshjem, den var et ikke-tema, så de impulser Dorothy fikk på det feltet i sine barneår, fikk hun fra naboer og venninner av vekslende konfesjon.

En ting hadde familien felles: en stor leseglede. En av de mest betagende beskrivelser i hennes erindringer er av hele familien samlet rundt et stort bord inne i stuen, hvor de satt praktisk talt med ryggen mot hverandre for at alle skulle få lys fra den ene lampen midt på bordet. Litteraturen som ble lest, var først og fremst de store klassikerne. I

15–16-årsalderen tok imidlertid hennes leseinteresse en skarp vensstresving. Særlig fikk Upton Sinclairs sosialrealistiske romaner stor betydning for henne, for de bragte henne ut på lange spaserter i Chicagos verste slumstrøk for å se med egne øyne. Og det hun så, gjorde så dypt inntrykk på henne, at hennes liv fra da av var bundet til de fattige; livet hadde fått en retning.

To år på college ga nye inntrykk, selv om forelesninger og studier ikke fikk så stor betydning. Det fikk imidlertid diskusjonene i de radikale studentkretsene hun kom inn i, og en fortsatt ustoppelig lesning, bl.a. av de store russiske forfatterne. Dette og møtet med et nådeløst arbeidsliv – hun måtte arbeide ved siden av studiene p.g.a. en trang økonomi – resulterte i flere vanskelige spørsmål.

Hvorfor ble det bare gjort noe for å prøve å rette på sosiale skjevheter istedenfor å unngå dem fra starten? Hvor var rettferdigheten i et system som tillot mor og barn å bli syke fordi de ikke fikk nok å spise? Eller hvor arbeidere med yrkesskader bare fikk almisser resten av sitt liv? Hun fant ikke svarene i Kirken, den ga bare almisser, men åpnet ikke sine dører for de fattige. Den protesterte ikke mot dem som samlet formuer på deres bekostning. Hvor, spør hun, er helgnene som prøver å forandre samfunnet, ikke bare hjelpe slavene, men avskaffe slaveriet?

Da Dorothy hadde vært to år på college, flyttet familien til New York, og hun sluttet på universitetet og flyttet dit også, men ikke sammen med familien. Hun tok aldri noe mer utdanning. De neste 6–7

Om forfatteren:

Laila Njåstad er bosatt i Trondheim og tilhører St. Olav menighet; hun har bl.a. vært formann i Legmannsrådet i Midt-Norge.

Pavens anliggende for bønnens apostolat i juli:

At kristne gjennom sin levemåte må vise omsorg for naturen og respekt for Guds skaperverk.

At turister og de som reiser til andre land, må bli hjulpet til dypere sosial og kristen solidaritet.

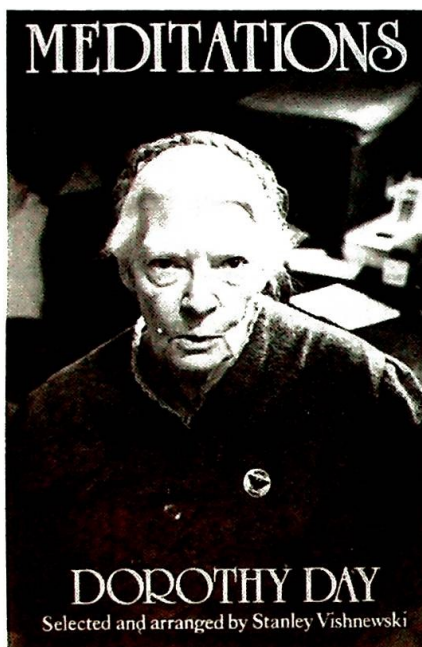
4

årene, fra hun var 18 år, var meget turbulente. Hun klarte å skaffe seg reporter- og redaksjonsjobber i en sosialistisk avis (Call), og deretter i et radikalt magasin (Masses) og dekket streiker, demonstrasjoner og fredsmøter, hørte noen av de mest engasjerte talerne og kom i kontakt med noen av tidens beste skribenter, som var bidragsyttere. I 1917 (da USA kom med i krigen) ble imidlertid magasinet stoppet under henvisning til spionparagrafen.

Fengsel og krise

Arbeidsledig som hun var, ble hun med en gruppe kvinner til Washington for å demonstrere for kvinners stemmerett. Her ble hun for første gang i sitt liv fengslet. Under en sultestreik i fengselet gjennomlevde Dorothy Day en krise som hadde stor betydning for hennes videre utvikling. Hun skriver selv: "Jeg mistet all følelse av egen identitet. At jeg ville bli satt fri igjen etter 30 dager, betydde ingenting for meg. Jeg kom aldri til å bli fri igjen, aldri fri når jeg visste at bak gitter overalt i verden var det kvinner og menn, unge piker og gutter som led under straff og tvang og isolasjon for forbrytelser som vi alle var medskyldige i."

Dorothy Day arbeidet nå som free-lance, men mye av hennes tid ble brukt på kaféer og kneiper og endeløse spaserturer rundt i New York sammen med radikale venner. De radikale var ikke noen enhetlig bevegelse, men flere grupper med forskjellige røde nyanser. Dorothy Day var ikke spesielt knyttet til noen bestemt av dem, og var heller

Dorothy Day, "den mest betydelige, interessante og innflytelsesrike person i amerikansk katolisismes historie", døde i 1980, 83 år gammel.

aldri medlem av noe parti.

En av venneflokken fra denne tiden var Eugen O'Neill, som var helt i begynnelsen av sin karriere som skuespillforfatter. De hadde mye til felles, bl.a. sin tiltrekning til samfunnets stebarn, og, ikke minst, en fornemmelse av Guds nærvær, som de hadde vanskelig for å innrømme åpent, men som de forsto hos hverandre. Han var den eneste som skjønnte hvorfor de endeløse nettene i røkfylte kneiper for Dorothy ofte endte i en kirke i nabolaget til tidlig messe. Hun sier selv: "Jeg visste ikke hva som foregikk ved alteret, men ble varmet og trøstet av lysene og stillheten, de knelende

menneskene og atmosfæren av tilbedelse."

En kort periode var Dorothy Day sykepleierelev ved et sykehus i slumstrøket, men selv om hun likte arbeidet godt, ble hun etterhvert overbevist om at det var journalist hun skulle være.

Fra det skapte til Skaperen

Året på sykehuset førte med seg en hodekulls forelskelse i en mann hun traff der, og samboerskap fullstendig på mannens premisser, sannsynligvis også til en illegal abort. Da mannen reiste fra henne, giftet hun seg i desperasjon med en tyve år eldre mann, og de reiste til Europa. Ekteskapet varte like lenge som Europa-reisen, et snaut år.

Vendepunktet kom i 1925, da hun fikk en god slump penger for en filmrettighet, og kjøpte et lite hus ved stranden på Staten Island, den gang en landlig idyll bare en kort ferjereise fra Manhattan.

Omtrent på samme tid traff hun mannen som ble den store kjærligheten i hennes liv, og de inngikk et papirløst ekteskap. Han var engelskmann av avstamning, biolog av utdannelse og rasjonalist og anarkist av overbevisning. De neste par årene var nok de mest ukompliserte og lykkelige i Dorothy Days liv, og beskrivelsen av dem i hennes erindringer er rene pastoralen. Mannen lærte henne, storbyennesket, å sette pris på naturen. Hun tok inn syn og lyd og lukter på lange turer langs stranden og i skogen rundt, og nøt stillheten og arbeidsroen. Når hun i selvbiografien ser tilbake, sier hun at det var den naturlige lykken i livet sammen med mannen

Står kirken på kvinnenens side?

"Vil kirken lykkes i sitt nye forsøk på å si nei til vår eksisterende abortlov og ja til kvinnene på samme tid? Jeg håper det, men ser at det blir helt avgjørende hva som skjer i praksis," skriver teologen og journalisten Paul Leer-Salvesen i Fædrelandsvennen. "På fruktene skal treet kjennes, heter det i en tekst som står kirken nær. Konkret betyr det at gravide kvinner uansett sivil stand i dette land må få se at kirken står på deres side. Da først kan det etiske budskapet bli tatt alvorlig."

Bakvendtland?

"Det finnes et land langt, langt mot vest, der er alt annerledes," beretter Vårt Lands ravn Hugin og Munin. Med dokumentasjon fra avisen Firda forteller de oss hvor annerledes alt er i Sogn og Fjordane: Avisen har undersøkt lederlønnene i fjordfylket, og de likner ikke mye på dem vi ellers har hørt om. Direktør Jofred Åsnes i skifabrikken av samme navn hever f. eks. kr. 223.014 i året, men her må vi legge til at han også har et frynsegode: gratis ski!

Om ateisme og fanatisme

"Er du religiøs?" Det var Firdaposten som stilte spørsmålet til kunstneren Fridtjov Urdal. Som svarte: "For å seie det rett ut: Eg har aldri vore så truande som då eg var ateist. No veit eg ikkje. Fanatikaren, det er ein som er truande til alt fordi han ikkje har mot til å tvile!"

som bragte henne til Gud. Hans brennende kjærlighet til det skapte, bragte henne til Skaperen.

Men det var umulig å snakke religion eller tro med han, da var det som en vegg skilte dem med en gang. Han var konsekvent motstander av alle institusjoner, Kirken ikke minst.

Etter to års samliv fikk paret en datter. Dorothys glede kjente ingen grenser. Hun skriver: "Hvilken drivkraft gleden er! Det var gleden over å ha født et barn som fikk meg til å gjøre noe definitivt."

Over til fienden?

Det definitive skritt var at hun ville ha barnet døpt, koste hva det koste ville, det var det største hun kunne gjøre for barnet. Hun visste at når hun i neste omgang fulgte etter, ville det føre til brudd med mannen; han ville ikke gå på akkord med sine prinsipper, og han tok ikke bare avstand fra Kirken, men også ekteskapet.

Dorothy Day ble imidlertid opp-tatt i Kirken i julen 1928. Til å begynne med var det bare en kamp, for det var ikke bare mannen hun måtte gi avkall på, men også kjærligheten til hele den radikale bevegelsen måtte lide. Hun følte så og si at hun gikk over til fienden, for Kirken sto på samme side som eiendom, kapitalisme, staten – alle reaksjonære krefter.

Da hun i desember 1932 dekket den store hungermarsjen til Washington for en avis, følte hun konflikten ved ikke å være blant sine tidligere kamerater ekstra sterkt, og, opprevet og i tårer, gikk hun inn i en kirke og ba om at det på en eller

annen måte måtte være en mulighet for henne å bruke de talentene hun hadde for sine kamerater, de fattige.

Da hun kom hjem til New York, ventet den franske emigranten Peter Maurin på henne i kjøkkenet hennes. Og der og da begynte et samarbeid som gjør at beretningen om Dorothy Day frem til hennes død

29. november 1980 og den om Catholic Worker er en og samme historie.

To ulike størrelser – felles visjon

Det ville være vanskelig å finne to samarbeidspartnere med mer forskjellig bakgrunn. Dorothy Day fra middelklassen, med røtter i tidlig

Slemme gutter

"De aller fleste land har undertegnet FN-konvensjonen om barns rettigheter, men ikke alle," sier UNICEFs generalsekretær, amerikaneren James P. Grant. "Vi har noen slemme gutter som ikke har gjort det, f. eks. India, Irak, Libya og USA." Grant er synlig lite stolt over å måtte konstatere at hans hjemland er havnet i slikt selskap, men han har håp om at både India og USA

vil ratifisere konvensjonen i løpet av kort tid.

Gjennom 10 år som generalsekretær har Grant stått i spissen for storstilte programmer for å få bukt med barnedrepere som diaré og meslinger. Det er i hans epoke som verdens "barnesjef" at barna er havnet øverst på den internasjonale politiske dagsorden.

Fransk ja til kvinnelige prester
Med knapp majoritet stemte en synode for bispedømmet Nanterre i Frankrike for en uttalelse som sier ja til kvinnelige prester og til at gifte menn kan vigles til prest, melder *The Tablet*. Avstemningsresultatet er sendt til Vatikanet. Synoden ble holdt i midten av mai etter atten måneders forberedelse. De 340 legfolk som deltok, utgjorde to tredjedeler av forsamlingen, resten var prester og diakoner. Også spørsmålet om mer innflytelse for legfolk i kirkelige instanser ble diskutert.

6

angelsaksisk, protestantisk innvandring til USA; Peter Maurin kom fra en gammel fransk bondefamilie, født i Languedoc i 1877 og vokste opp på landet som den eldste i en flokk søsken og halvsøsken på 24.

Dorothy Day var utdannet i offentlige skoler i amerikanske storbyer; Peter Maurin fikk sin utdanning og var selv en stund novise i en katolsk kongresjon som hadde som hovedoppgave å være lærer for fattige.

Dorothy Days radikalisme fikk næring i forskjellige sosialistiske og kommunistiske grupper, og hun så streikevåpenet som det beste for å bedre forholdene for de fattige; Peter Maurins holdninger var først og fremst preget av utstrakt lesning av franske og engelske filosofer og forfattere, som Péguy, Maritain og Chesterton. Hans løsning på samfunnsproblemene var: tilbake til jorden, til kooperativene, til de små desentraliserte samfunn – da ville vi få en verden hvor det var lettere å være god.

Peter Maurin emigrerte i 1909 og var i 1929 kommet til New York. Der hadde han antagelig en religiøs krise. Han snakket aldri direkte om det, men fra da av hadde hans liv et fransiskansk preg, han levde i frivillig fattigdom, hadde ingen personlig eiendom og levde nærmest som en gategatepredikant.

Peter Maurin var sendt til Dorothy Day av en redaktør som mente at hun kunne hjelpe ham med å publisere hans tanker. Da han begynte å legge fram sine idéer for henne, var hun fascinert av dem alle, men, skriver hun: "Det var naturligvis det å utgi en arbeider-

avis som først og fremst fanget interessen; å popularisere Kirkens sosiallære, bringe en kristen løsning på arbeidsløshetsproblemet til mannen i gaten, en måte å gjenoppbygge sosial rettferdighet."

Radikalisme – uten ateisme

Og der på kjøkkenet hennes ble det første nummeret av avisen skrevet. De 57 dollar som skulle til for å få trykket den i 2500 eksemplarer, ble skrappt sammen ved tiggning og ved å utsette betalingen av strømgregningen. 1. mai 1933 var den til salgs på gaten for 1 cent.

1. mai 1933: I Moskva masjerte én million soldater og arbeidere inn på Den røde plass og hyllet Stalin, allerede på høyden av sin karriere. Mer enn én million møtte opp i Berlin for å høre den nye kansleren Adolf Hitler tale. I USA hadde folk flest nok med å holde hodet over vannet i den økonomiske katastrofetilstanden, og var ikke særlig oppmerksom på diktaturet som truet Europa – unntatt ca. 50 000 venstreorienterte som demonstrerte på Union Square, og som til sin forbauselse ble tilbudt en katolsk avis som kjempet for de samme saker som de selv gjorde.

I den første lederartikkelen kunne man lese: "Det er på tide at det kommer en avis for de arbeidsløse. Målet for de fleste radikale blad er å omvende leserne til radikalisme og ateisme. Men er det ikke mulig å være radikal og ikke ateist? Er det ikke mulig å protestere, avsløre, klage, peke på utnyttning og kreve reformer uten å ville fjerne religionen?"

Allerede første nummer var nok

mest preget av Dorothy Days syn på problemene, og selv om Peter Maurin fortsatte å være en flittig bidragsyter helt til sin død i 1949, så ble *Catholic Worker* Dorothy Days avis. Det var hun som valgte stoffet, og hun skrev mye selv. Bl.a. hadde hun så lenge hun levde en fast spalte, "On Pilgrimage", med kommentarer til såvel verdensbegivenhetene som sitt eget dagligliv.

Ekspløsjon i opplagstall

Avisen fortsetter utover i tredveårene å rapportere om urettferdighet og utnyttelse, men alltid for å peke på kristne metoder for å løse problemene. Den bygget hele tiden på samme filosofiske grunnholdning, en syntese av Dorothy Days og Peter Maurins ideer: en kristen personalisme, frivillig fattigdom, pasifisme og ikke-vold. Som Peter Maurin sa det: "Dette er ingen ny filosofi, men en meget gammel filosofi, så gammel at den ser ny ut." Den er direkte basert på Jesu liv og lære slik vi leser om det i Det nye testamentet.

At en katolsk avis med dette programmet vakte en viss nysgjerrighet i tredveårenes Amerika, og dermed ble etterspurt, er ikke rart. Men den eksplosjonsartede utbredelse den fikk de første årene, er helt påfallende: Et år etter starten ble den trykket i 35 000 eksemplarer, og to år etter i 110 000 eksemplarer.

Pasifisme – en heresi?

Mange kjente personer ble også knyttet til avisen som bidragsytere, blant dem Jacques Maritain, Martin Buber, Maria Montessori, Danilo Dolci og, ikke minst, Thomas Mer-

Rusmisbruk: et nederlag for oss alle

"Vi må ta inn over oss - som samfunn og enkeltmennesker - at rusmisbruket er et ubehagelig, men tydelig barometer på kvaliteten i vårt fellesskap," skriver generalsekretær i Kirkens Bymisjon, Aage Müller-Nilsen, i bladet Bymisjonæren. "Å måtte bruke et rusmiddel som medisin fordi alt annet har vist seg uvirksomt, det er et smertefullt nederlag for oss alle, og for samfunnet som helhet. . .

Mange opplever i dag en omsorgssvikt som ødelegger livsmulighetene, og en meningsløshet i et materialistisk og kaldt samfunn som ikke gir bærekraft til et liv med kraft og glede. Å sette alle kluter til i arbeidet med å endre og fornye vårt samfunn og fellesskap før enda flere mennesker får ødelagt sine liv, det handler om moralsk og politisk fornyelse."

Rett og moral - et juridisk forhandlingsspørsmål?

Et kaldere samfunn med større ulikheter og sosiale konflikter banker på vår dør. Rett og moral er blitt et juridisk forhandlingsspørsmål. Jussen er blitt viktigere enn etikken. Tradisjonelle norske dyder som nøy-somhet og nøkternhet tilhører historien, noterer Hans Stokland i Arbeiderbladet.

ton. Han har uttalt at hadde det ikke vært for Catholic Worker, hadde han ikke vært katolikk, og da langt mindre trappist.

Kampen mot fattigdom og sosiale skjevheter var imidlertid bare et av Catholic Workers hovedtemaer. Et annet like viktig var pasifisme. For katolikker i 20-30-årenes USA var et pasifistisk standpunkt utenkelig. Kirken var på den ene side opptatt av nyankomne emigranternes åndelige behov; på den annen side strevde den etablerte del av Kirken for å bli assimilert i det amerikanske samfunnet, og telte noen av de ivrigste patriotene. Forsvaret hadde en av

sine beste støttespillere i den katolske kirken. Så da Catholic Worker i 1935 bragte sin første store artikkel med pasifistisk innhold, var nok mange sjokkert og anså det nesten som heresi. I artikkelen står det: Vi er motstandere av imperialistisk krig. Vi er motstandere av krigsberedskap, en beredskap som finner sted som aldri før, og som utvilsomt vil føre til krig. Vi må være tapre og modige nok til å gi et eksempel. Pasifister må i neste krig være forberedt på martyriet. Vi oppfordrer ungdommen til å være forberedt."

Den spanske borgerkrigen var den første utfordringen Catholic

Worker's standpunkt møtte. For amerikanske katolikker var saken klar: Gud var på Francos og opprørernes side. Catholic Worker var som den eneste katolske publikasjon konsekvent nøytral og pasifistisk gjennom hele krigen.

Avisen var i tillegg en av de få som så antisemittismen i fascismen og advarte mot den, både i artikler og ved å arrangere demonstrasjoner. Dette vakte også bestyrtelse, for antisemittismen blomstret i den katolske kirken i USA i 30-årene. Omslaget kom først da landet kom med i krigen. Selv om Catholic Worker ikke var nøytral i 2. ver-

KRISTUS I MATKØEN - Catholic Worker, 1950

Teologi ved de fattiges side

"Frigjøringsteologien er mer relevant enn noensinne. Den har slått ordentlig rot i Latinamerika; eller rettere sagt, rotsystemet har forgrenet seg og blitt sterkere siden den stormfulle tiden midt på 80-tallet." sier 'frigjøringsteologiens far', Gustavo Gutierrez; Katolsk Kyrkotidning intervjuet ham under hans Sverigebesøk i slutten av mai. "Nå forstår man oss bedre i

Roma, ikke overalt, men f. eks. ved viktige læresteder som Gregoriana og Alfonsiana," mener Gutierrez. Men han er ikke enig i at frigjøringsteologien direkte eller indirekte har påvirket nyere offisielle kirkelige tekster som de siste sosialencykliker. Det er han en for forsiktig general til å si. Han taler heller om 'konvergerende synsmåter'. (-)

På spørsmål om hvor befrielsesteologi-

en står etter hendelsene i Øst-Europa, svarer Gutierrez at han ofte får det spørsmålet, og at han "forsøker å forklare at vi står midt i den latinamerikanske virkeligheten, og at vi berøres mindre av utviklingen i Øst-Europa. Vi har selv unge, men vaklende og svake demokratier i Latinamerika. For ikke å snakke om situasjonen i Peru, der terrorismen daglig krever menneskeliv."

8

den krig, så fortsatte den sin konsekvente holdning og ga ingen støtte til krigshandlinger. Selv etter japanernes angrep på Pearl Harbour skrev Dorothy Day: "Elsk deres fiender, gjør godt mot dem som hater dere, be for dem som forfølger dere. Vi er fremdeles pasifister. Vårt manifest er Bergprekenen, hvilket betyr at vi vil være fredskapere."

Det var imidlertid mange av tilhengerne som ikke kunne følge Dorothy Day så langt, og opplaget sank fra 190 000 i 1938 til 50 000 i 1945.

McCarthy-perioden ble heller ikke lett for Dorothy Day. En fredsbevegelse som Catholic Worker var mistenkelig pr. definisjon; allerede i 1940 kom Dorothy Day og Catholic Worker på FBI's lister og sto der til 1970. Som en kuriositet kan nevnes at det grundige etterforskningsarbeidet som ble gjort, førte til at boken "Helgnesens liv" ble vedlagt mappen med saksdokumenter! Ved tre anledninger var Edgar Hoover på nippet til å åpne sak mot Dorothy Day, men den påkjenningen slapp hun. Men fengslet i forbindelse med fredsdemonstrasjoner og menneskerettighetsdemonstrasjoner ble hun flere ganger, siste gang i 1973, 76 år gammel. Da var hun imidlertid ingen enslig svale fra det katolske miljøet i dette arbeidet lenger, store deler av Kirken hadde våknet til bevissthet, ikke minst takket være hennes egen utrettelige innsats i flere tiår. Det var en innsats som ofte hadde vært ensom, og som kunne synes fruktesløs. Men Dorothy Day skrev selv en gang: "Hvorfor skal vi se resultater? Vår

oppgave er å så. En annen generasjon vil høste."

Et liv i pakt med læren

Den journalistiske virksomheten alene ville nok ha satt dype spor, men Catholic Worker-bevegelsen har også en annen side: Det praktiske, harde arbeidet for mennesker i nød. Samtidig som Dorothy Day ga liv til de fattige på papiret, ga hun dem husrom og mat og delte deres fattigdom. Visjonen var det Peter Maurin som hadde: Han ville opprette "houses of hospitality", herberger, hvor barmhjertighet kunne utøves ved personlig ansvar fra den enkelte. Helst ville han at hvert hjem skulle ha et Kristus-rom hvor man kunne ta inn hjemløse.

Herbergene vokste opp omkring avisen nesten før noen visste at det skjedde. De første månedene ble mange arbeidsløse og hjemløse trukket med i arbeidet rundt avisen, og en uutømmelig kjele med kaffe og en suppegryte syntes alltid å stå på Dorothys vedkomfyr. Sengeplass trengtes, og før vinteren kom, hadde man fått leid et gammelt hus, hvor det var plass til medarbeidere, hjemløse og redaksjonslokaler under samme tak. Dorothy Day skrev om denne delen av virksomheten i avisen, og små gaver kom inn, gjerne fra folk som ikke hadde særlig mer enn de trengte selv. Frivillige meldte seg også til hjelp i arbeidet, og på denne måten vokste bevegelsen frem av seg selv. Selv om forholdene var primitive og matrasjonene knappe i St. Joseph's House, ble det ofte foretrukket fremfor det offentlige hjelpeapparatet, ikke minst fordi gjestene her ble

behandlet med verdighet. De ble mottatt i døren med "Good morning, sir" – det kunne av og til virke helt absurd i den ytterste elendighet som eksisterte i 30-årenes New York.

Man skulle tro at en virksomhet som dette, krevde en stor og god organisasjon. Men Catholic Worker var aldri og er ikke en organisasjon, den har aldri hatt noe styre eller ledelse. Dorothy Day beskrev ofte Catholic Worker som et samfunn av martyrer og helgener; martyrene var de som forsøkte å leve sammen med helgene.

Medarbeidere i "moderhuset" flyttet ofte til nye steder og opprettet Houses of Hospitality der; på det meste var det over 100 av dem rundt i amerikanske byer. Til disse herbergene har det strømmet tusenvis av unge mennesker i over femti år, de har delt fattigdommen med de fattige, har "gitt de sultne å spise, de tørste å drikke, kledd de nakne og gitt husrom til de hjemløse." De har deltatt i denne tjenesten et år eller flere, før de har gått ut i vanlig arbeid og virksomhet, i sosialarbeid, i pressen, i fagforeningsvirksomhet, i skole eller helsevesen, og, ikke minst, i Kirken.

Den betydning dette har hatt, er selvsagt umulig å måle, men at den har vært stor, er det ingen tvil om. Man kan jo tenke seg hvilke grunnholdninger ordensfolk fra dette miljøet har bragt med seg lenger sør-østover på det amerikanske kontinent.

I dag er det omtrent 80 Houses of Hospitality spredt over USA, og de fikk dessverre en fornyet aktualitet i 80-årene.

Avisen Catholic Worker er også

“Hvordan skal vi si til de fattige at Gud elsker dem? Det er befielsesteologiens kjerne. (-) Å si til de fattige at Gud elsker deg, oppleves nesten som en grenseløs kynisme. Den eneste måten er å stå ved på de fattiges side, leve nær ved dem, kjenne dem og ha venner blant dem,” sier Gutierrez (-). “Min grunn for å elske de fattige er ikke at de er så gode - men at Gud er god.”

Kirkens fremtid ligger i konkret tjeneste

“Kirken som institusjon er alltid redd for fornyelser, og den som er redd, har lite tro,” sa teologen Leonardo Boff i et intervju med *Katolische Nachrichten-Agentur* nylig. Bakgrunnen for uttalelsen var kirkens behandling av teologer som Hans Küng, Eugen Drewermann, og ham selv;

de to første er fratatt retten til å undervise i kirkens navn. Boff ble i 1985 pålagt et års taushet, det vil si uten offentlige opptrædere eller publikasjoner.

Angående miljøkonferansen i Rio sa Boff i et foredrag i Hamburg at fattigdommen er det største økologiske problemet; de mest utsatte ‘levende vesener’ er ikke pandaene, men de fattige. KNA

høyst levende. Den har i dag ca. 100 000 abonnenter, og den har fremdeles samme typografi og utseende som ved starten og koster fremdeles en cent. Så, selv over ti år etter Dorothy Days død, lever hennes livsverk videre som en stadig våken samvittighet i det amerikanske samfunn og i Kirken i USA.

Heldigvis ikke saligkåret...

Den 6. april 1940 holdt Sigrid Undset et foredrag i studentersamfunnet i Oslo. Tema for foredraget var Dorothy Day. Ikke lenge etter, da

hun var flyktning i USA, møtte Sigrid Undset Dorothy Day ved flere anledninger. Hun skriver hjem til sin søster etter det første møtet: “Jeg kunne ikke se meg mett på henne. Uten å være det minste vakker, er hun noe av det skjønneste jeg har sett – heltinne og helgeninne, det føler man hele tiden en er i nærheten av henne. Hun er verdt hele Amerika-reisen – å ha møtt henne.”

En mer moderne skribent, Kenneth L. Woodward, katolikk og redaktør i tidsskriftet *Newsweek*,

kaller Dorothy Day en av de moderne “helgener som heldigvis ikke er saligkåret.”

Er hun en helgen? Når noen ymtet frempå til henne selv om det, svarte hun irritert: “Ikke kall meg helgen, jeg vil ikke bli avvist så lett.”

Hun har imidlertid det til felles med mange av Kirkens store helgener og med evangeliet selv at hun provoserer oss. Provoserer oss til å tenke igjennom våre standpunkter i lys av Bergprekenen.

Er den vårt manifest? ●

Leserbrev:

Jeg kan ikke være med på Unni Klepper Joynts bruk i siste nr. av *St. Olav* av uttrykket *ultra posse nemo tenetur*, eller *ad impossibilim nemo tenetur*, som jeg kjenner uttrykket. Det dreier seg om abort er moralsk tillatelig når svangerskapet er følge av en voldtekt, eller i andre særlig vanskelige tilfeller.

Hun har rett i at ingen er bundet til en forpliktelse som er umulig: *ad impossibilem nemo tenetur*. Men dette kan da umulig bety at man kan rettferdiggjøre handlinger *som i seg selv (intrinsic)* er av det onde, hvis man føler at man er i en umulig situasjon. Det er jo det samme som å si at hensikten helliger midlet, selv om midlet er å ta liv. Kirken har aldri gått med på at målet kan hellige et middel som i seg selv er av det onde. Beskyttelsen av livet er en fundamental naturrettslig forpliktelse, ikke bare et kirkebud.

Prinsippet *ad impossibilem*. Har sin anvendelse: Det kan dreie seg om forpliktelser som man av en tvingende grunn umulig kan oppfylle. f. eks. kirkebud som å delta i søndagsmessen - men det er ferjestreik. Eller oppdra bar-

na katolsk - men den ikke-katolske foreldrepartner respekterer ikke dine forpliktelser og skaper et uutholdelig helvete og du har ingen reell mulighet til å få gjennomslag. Det kan sikkert anvendes på enda alvorligere situasjoner, men ikke til å godkjenne så grunnleggende brudd på naturretten som en abort er.

Hva gjelder Kirkens pastorale omsorg for en som har tatt abort, skal den både formidle Guds tilgivende nåde og være henne behjelpelig med å bygge opp sitt liv igjen, samtidig som det fastholdes hva som er rett og galt. Selvfølgelig er det av betydning om hun har vært presset, eller lå under for feilaktige oppfatninger om rett og galt. Men vi er på ville veier om vi i vår medfølelse ikke holder fast ved at handlingen faktisk er helt gal.

Vi lever i et pluralistisk samfunn der mange tenker annerledes om abort. Men også vi katolikker er en del av dette pluralistiske samfunn. Hensynet til dem som er uenige med oss, fritar oss ikke fra plikten til å arbeide for at det vi erkjenner som fundamentalt riktig skal få gjennomslag, også f. eks. i lovgivningen.

Men det er klart at det først må dreie

seg om å innvirke på folks holdninger. I Norge er bevisstheten om at abort er å ta mennekeliv blitt sterkt svekket. Før den bevissthet igjen er styrket kan vi ikke håpe på vesentlige lovendringer på dette felt. For en katolsk kvinne som opplever et vanskelig svangerskap betyr nok Kirkens lære endel, men det teller også mye hva hennes nære omgivelser - kanskje særlig hennes katolske venninner - kan bidra med av verdier og råd. *Fader Claes Tande*

Pastor Tande må gjerne være uenig med meg, men bør ikke tillegge meg generaliseringer det ikke er grunnlag for i en tekst hvor jeg har veiet mine ord nøye, og hvor ‘kan hende’ og ‘til tider’ ikke er tilfeldig. Hadde jeg entydig villet slå til lyd for at “abort er moralsk tillatelig når svangerskapet er følge av voldtekt, eller i andre særlig vanskelige tilfeller,” og ment at “hensikten helliger midlet”, ville jeg ikke kalt min lederartikkel om den voldtatte fjortenåringen og hennes abortbyrde “samvittigheten mellom to onder” og heller ikke, i mitt svar til Tande, henvist saken til en nådig Gud. *Unni Klepper Joynt*

“I Kristus svinner øst og vest, og vekk er sør og nord”

Karttegnere har i de siste 3 år fått mye å gjøre, økonomer har fått mye å kalkulere, og samfunnsanalytikere har fått mye å undre seg over. Vår verden er i stor forandring. Og kirken, som står midt oppe i denne historien, er berørt av disse forandringene, den står overfor nye utfordringer og oppgaver ved årtusenskiftet. Er Kristus den eneste person mellom kulturene og nasjonene, den forskjellige mennesker er ett i? Og: Har kristendommen en fremtid i Europa?

På bakgrunn av de store forandringene og med jernteppet fast i minne innkalte pave Johannes Paul Europas biskoper til en spesialsynode. Dette skjedde den 22. april 1990 i Velehrad, Tsjekkoslovakia, ved graven til den hellige biskop Methodios, den ene av de to “slavernes apostler” som for et par år siden ble til helgener for hele Europa. En symbolfylt handling. Europasynoden var den første spesialsynode; for første gang var biskoper fra et helt kontinent sammenkalt.

Reaksjonene på denne syoden post festum er mange og mangfoldige. De er spredt mellom bunnløse kritikk og rosende samtykke. Her er noen av dem:

- a) Kardinal Daneels sa det slik: *“Synoden trer sammen – men det er for sent for å feire og for*

Om forfatteren:

Georg Müller SSCC er apostolisk vikar for Trondheim Stift - Midt-Norge. Han var en av de fire nordiske biskoper som deltok i spesialsynoden om Europa før jul i fjor. Artikkelen gjengir hans foredrag om synoden i Katolsk Forum i Trondheim tidligere i år.

tidlig for å trekke en endelig konklusjon”.

- b) St. Olav på lederplass (1-94): *“Er det utakknemlig å si at sluttdokumentet, ærlig vilje til tross, ikke riktig holder mål? At det skurrer her og der? At man synes man merker pusten i nakken fra et Roma som lett setter enhet lik sentraldirigert enighet og ensartethet? Og at vi liksom hadde ventet oss... noe litt mer spennende, fengende og visjonært? Uten aha-opplevelser av det slaget man helst vil innvære?”*
- c) Prof. Berge Furre: *“– I Sovjet og andre øst-europeiske land har kirkene vært de eneste uavhengige gruppene. Nå er bildet meget komplisert. Noen av kirkene klarer å samle, noen er i framgang. Andre blir preget av reaksjonær tradisjonisme. Andre igjen kjemper med indre splittelse som trer åpent fram under friere forhold. I sekulariserte samfunn er det i alle fall viktig at kirkene inntar en tjenerrolle. Vatikanets idéer om å gjenkristne Europa tror jeg ikke på. Jeg er redd for en kristendom som vil overta herredømmet”.*

- d) Biskop Karl Lehmann: *“Denne bispesynode er det viktigste som har hendt i kirken i Europa etter Det II. Vatinkankonsil”.*

Hva skal man altså mene om en slik begivenhet? Som en av deltagerne vil jeg gjerne orientere litt om mine inntrykk; de er bl.a. preget av at jeg for første gang var med på et slikt møte. Hva er forløpet, og hva er resultatet av Europasynoden?

Hvem var deltagerne?

Deltagerne kom fra hele det europeiske kontinentet. Bispekonferansene fra de postkommunistiske land var sterkere representert enn de “vestlige”. De sistnevnte sendte hver 3 valgte representanter, de førstnevnte 5. Fra land uten en bispekonferanse (tidligere Sovjetunion) hadde paven utnevnt deltagere. I alt deltok 137 biskoper, 33 observatører, 29 eksperter og 11 “delegati fraterni”, blant dem biskop Even Fougner, Borg. Den nordiske bispekonferanse var representert med 4 medlemmer: Biskop Verschuren (president), biskop Martensen (valgt), biskop Kenney (oppnevnt, formann i Caritas Europa) og undertegnede (oppnevnt).

Forberedelsen fulgte ikke den

Synode: innstiftet av pave Paul VI som rådgivende organ. Det finnes tre typer synoder: generalsynoder (som gjelder hele verdenskirken), ekstraordinære synoder (som tar for seg et særskilt problem) og spesialsynoder (for en lokal eller regional kirke).

Egoisme kjernen i verdikrisen
"Selviskhet er den nye dyd i Europa. Der-
som det blir slik i fremtiden, vil Europas
hus til slutt falle sammen. Utviklingen må
snus. Svaret ligger i å vende tilbake til en
enkel, solidarisk livsstil og gjenfinne de
grunnleggende åndelige verdier som er de
eneste som ikke forgår," sier Wiens tidlige-
re erkebiskop, kardinal König, i et intervju
med Aftenpostens Gisle Hollekim. Kardi-
nalen er en av Europas fremste katolske
geistlige og "kjenner fruktene av den kom-

munistiske ideologi bedre enn de fleste",
noterer Hollekim.

"Kommunismen ødela den menneskelige
tanke. Mennesker mistet evnen til å ta ini-
tiativ, tenke og handle fritt og ansvarlig.
Staten styrte alt og undertrykket mennesket
som åndsvesen," sier kardinal König. Som
også peker på at "i store deler av Øst-
Europa har vestlig fjernsyn skapt helt gale
assosiasjoner og forventninger. Man har
latt seg blende av tingenes verdi og trodd
at lykken vil være å skaffe seg alt det de

vestlige borgere har nytt godt av lenge.
Mange begynner å innse at dette ikke hold-
der stikk. Lykken ligger ikke i materialis-
men, men i et enkelt, nøkternt liv forankret
i religiøs tro som bærer gjennom alle livets
og tidens omskiftelser. (-)

Jo eldre jeg blir, jo klarere ser jeg at
svaret (på verdikrisen) ligger i at vi som
individer begynner med oss selv, legger om
vår livsstil, prioriterer annerledes og base-
rer et nytt liv på åndelige, varige verdier,"
sier kardinal König.

vanlige ruteplanen for en synode.
Biskopene mottok ikke noen forbe-
redelsestekst, men et ark med 17
spørsmål over den aktuelle utvik-
ling (våren 1991). Kort tid før
synoden sendte sekretariatet ut et
"summarium" som gav en sammen-
fatning av alle svar og grunnleg-
gende tanker ang. en europeisk
identitet og forståelsen av den kristne
frihet.

Synodens forløp

Synoden begynte den 28.11.91 med
en festgudstjeneste i St. Peterskir-
ken; på samme måte ble den avslut-
tet den 14.12. Den 7.12. ble det
holdt en økumenisk vesper med
paven som hovedcelebrant og
representanter fra andre kirkesam-
funn ved alteret.

Arbeidet begynte med at de for-
skjellige representantene holdt sine
innlegg på ca 8 min. hver. Innlegge-
ne var svært forskjellige. Hos delta-
gerne fra den tidligere østblokken
stod tilbakeblikket på den kirkelige
fortiden under det kommunistiske
styre i forgrunnen. Problemene med
gjenoppbyggingen av det kirkelige
liv ble fremstilt, og biskopene ba
om økonomisk støtte fra vest. Til
dels følte det stor usikkerhet over-
for de store utfordringene, og en for-
svarsholdning overfor vesten og
dens teologi. Pavens rolle i utvik-
lingen i øst ble sterkt understreket.

Innleggene fra vest var konsen-
trert rundt temaet: Evangelisering i
Europa. Her dreide det seg om situ-
asjonen innenfor kirken, om forholdet
stat – kirke – samfunn, om det å
gi troen videre og om den religiøse-
spirituelle situasjonen. Innlegge-
ne var som regel meget differensi-

erte, men det fantes også innlegg
med mye svart/hvitt kontraster.

Den 7.12., etter mer enn én uke
med innlegg, ble det lagt frem en
"Praesentatio Declarationis", et for-
slag om en slutterklæring. Denne
teksten ble så gjennomarbeidet i
språkgrupper.

Arbeidet i språkgruppene (circuli
minores) begynte med et kritisk
gjennomsyn av den fremlagte
deklarasjonen. Kritikkk kom frem
m.h.t. uklarhet ang. adressatene, det
negative syn på utviklingen og en
pessimistisk grunntone. Dessuten
mente man at teksten ikke møtte de
pastorale behov.

Slutterklæringen som ble vedtatt
den 13.12., ble da mye mer avba-
lansert. De positive verdiene nyti-
den står for, ble ikke trukket i tvil,
likhetstegn mellom evangelisering
og restaurasjon benektes. Som evan-
geliets frukter fremstår i teksten fri-
het mellom sannhet og fellesskap.

Når det gjelder konkrete veier for
evangeliseringen, møter synoden
sine grenser; konkrete spørsmål ble
ikke tatt opp fordi de ikke kunne
behandles så utførlig som man
ønsket.

Slutterklæringens hovedpunkter

"Vi er oss bevisst den enorme
utfordringen som ligger i den
nåværende tid, men også de store
muligheter, og vi vil i dialog og
med et hjertelig samarbeid med
våre brødre og søstre i Europa og i
hele verden yte vårt bidrag til opp-
byggingen av et nytt Europa".

Med denne setningen fra synodens
slutterklæring er hovedpunktene i
arbeidet under synoden og i doku-
mentet merket ut:

- (1) En analyse av den forandrede
situasjonen etter at de politisk
ideologiske grensene mellom øst
og vest falt.
- (2) Konsekvensene som ut fra den
nye situasjonen må trekkes for
den katolske kirke i Europa.
- (3) Samarbeid med de andre kristne
kirker og menigheter, med andre
religioner og med alle mennes-
ker av god vilje.

Analyse av den nye situasjonen

Situasjonen etter murens fall er
beskrevet som en stor overraskelse,
et under. Med troens øyne kjenner
man i begivenheten en "KAIRO",
dvs. en betydningsfull time for den
kristne tro og for Europas historie.
Marxismen falt på grunn av sin fal-
ske og forkortede antropologi (men-
nesket blir bare sett i materielle og
økonomiske sammenhenger). Den
indre kjernen av denne læren er den
påtvungne ateisme i det daglige liv.
Utfordringen består i den rette bru-
ken av friheten; de åndelige og
moraliske verdier må fornyes. I en
lignende situasjon står også Vesten
som kjennetegnes ved en praktisk
materialisme. "Europa står overfor
en ny utfordring til å treffe en
avgjørelse for Gud" (nr. 1).

I denne situasjonen må Europa
gjenoppdage sine mange røtter.
Blant disse blir nevnt: Hellas' ånd
og 'romanitas', bidragene til de
latinske, keltiske, germanske, sla-
viske og finsk-ugriske folk, den
hebraiske kultur og islamske innfly-
telser. "Men ingen kan nekte at den
kristne tro så avgjort hører med til
Europas bestandige og grunnleg-
gende fundament" (nr 2.). Det er i
denne forstand man vil snakke om

Unødig angst for det katolske
"Ulikhetene mellom kirkesamfunn og kristengrupper er store nok på grunn av reelle læreforskjeller. Dem må vi ta på alvor og arbeide med." skriver bibelskolelærer Tove Rusten Skaar og fortsetter: "Men skepsis, mistenkeliggjøring og angst kan vi greie oss uten. Vi bør ærlig spørre: Hvilke impulser kan berike oss?"

Nedvurderer vi f. eks. skriftemålet i den

tro at det er 'noe katolsk'? Ja, det er katolsk. Men det er faktisk også svært luthersk - det er enkelt å sjekke det i bekjennelsesskriftene. Eller bønnen med Guds ord - tidebønnen. Denne bønneformen er mest vanlig blant katolske kristne, men den er urkirkelig og den har mye å gi. Å bruke faste bønner, formulert av bibelsk-inspirerte forfattere, er hvile for mange."

FOR FATTIG OG RIK

Norsk katolikkangst

"Skal vi tro enkelte, er noe av skumleste ved et eventuelt norsk EF-medlemskap alle disse skumle katolikkene som kommer til å strømme hit til det rene protestantiske landet vårt, og som ikke vil ha andre hensikter med det enn å avskaffe religionsfriheten vår," skriver Nils-Petter Enstad, tidligere Frelsessoldat, nå redaksjonssekretær i KrF, i Arbeiderbladet.

12

'Europas kristne røtter', og ikke for å påstå at Europa og kristendom er identiske. Den kristne religion har gitt Europa et eget ansikt og har bidratt til humanismen med fundamentale prinsipper: Gudsbegrepet, personbegrepet, menneskeverdet, søskenfelleskapet, solidariteten. Men denne felles arv har også fått stygge sår: Religionskrigene i det 16/17. århundre.

Men det er ikke nok til å peke på fremtiden. Vi må få evne til å ta standpunkt i forholdet til Europas fremtid - i møte med Jesu Kristi person og budskap. Hva betyr i denne sammenheng "ny-evangelisering"?

Konsekvensene for den katolske kirke

I denne situasjonen er mye avhengig av et troverdig vitnesbyrd av det forkynte og praktiserte evangelium. "Ny-evangelisering er ikke noe program for en restaurering av Europas hensvunne tider, men de kristne røtten skal gjenoppdages og føre til en kristen og menneskelig sivilisasjon. Den bygger på at Jesus kom én gang for alle, det finnes ikke noe nytt evangelium; men vi kan oppdage evangeliet på nytt. Og dessuten er intet samfunn knyttet til evangeliet for alltid".

Evangeliets kjerne er: "Gud elsker deg. Kristus er kommet for deg" (Johannes Paul II. "Christifideles laici", 34). Det er ikke nok å gå inn for evangeliets verdier som rettferdighet og fred, nei, Jesus Kristus som person må forkynnes. "Europas fornyelse må ta sitt utgangspunkt i dialogen med evan-

geliet" (nr. 3). Målet måtte være å få til et møte mellom evangeliets ord og Europas kulturer.

Søken etter frihet, sannhet og fellesskap er de høyeste og eldste bestrebelsler i den europeiske humanisme. Disse verdiene burde leses på nytt i lyset av evangeliet. Synoden understreker betydningen av å se disse begrepene i sammenheng og ikke løsrevet fra hverandre. "Derfor synes spørsmålet om forbindelsen mellom frihet og sannhet spesielt viktig, noe som den moderne europeiske kultur ofte oppfatter som motsetninger, men i virkeligheten er sannhet og frihet henvist til hverandre på en slik måte at det ene ikke kan oppnås uten det andre. Dessuten er det av den største betydningen å overvinne en annen motsetning, som forøvrig er nært knyttet til den førstnevnte, nemlig motsetningen mellom frihet og rettferdighet, frihet og solidaritet, frihet og gjensidig fellesskap. For den person som har sin høyeste verdighet i friheten, fullendes ikke ved at den trekker seg tilbake, men at den gir seg selv som gave (jfr. Lk 17, 33) (nr 4).

Grunnen til denne sammenheng ligger i det kristne gudsbegrepet i læren om den treenige Gud. Her ser vi at det ikke er en tørr setning på papir, men et prinsipp som gjennomsyrrer den kristne forståelse av tilværelsen: "For å gjøre oss delaktig i det guddommelige liv, (jfr. 2 Petr 1, 4) har Kristus Jesus fornedret seg selv i det han ved sin menneskevorden gikk inn i slavens kår og ble lydlig til døden på korset (Fil 2, 7f). Det guddommelige liv består i fellesskapet mellom de tre

guddommelige personene. Fra evighet av fødte Faderen Sønnen av samme vesen, og den gjensidige kjærlighet mellom begge er Den Hellige Ånd. Derfor er den kristne Gud ikke noen ensom Gud, men en Gud som lever i kjærlighetsfellesskapet mellom Faderen, Sønnen og Helligånden. Denne kjærligheten er på det dypeste blitt åpenbart i Sønnens fornedrelse. Derfor hører kjærlighetens fellesskap og fornedrelse til evangeliets kjerne som må forkynnes for Europa og hele verden slik at Livets ord og de forskjellige kulturer kan møtes på nytt" (nr. 4). Denne syntesen av sannhet, frihet og fellesskap gir mening og danner fundamentet for hele det kristne liv.

En ny-evangelisering i Europa er bare mulig dersom alle kristne svarer på sitt profetiske kall og går løs på denne store oppgaven. De forskjellige veiene kan ikke skildres her i detalj.

Et eget kapittel i sluttokumentet omhandler det kirkelige fellesskap og dets sendelse i utvekslingen av gavene (nr. 6). Utgangspunktet er igjen Jesu Kristi sendelse som forener Gud og mennesker. Slik som det i Jesus Kristus har skjedd en utveksling av gaver mellom Gud og menneske, slik må også utvekslingen av gaver være et vesentlig prinsipp i Kristi legeme. Utveksling av gaver betyr: Høre på hverandres erfaring, ta del i gleder og sorger, støtte hverandre og hjelpe hverandre med konkrete tiltak. Dette fellesskapet i Europa som kommer til uttrykk i biskopenes kollegialitet, må ikke hindre forbindelsene til kirken verden over.

"Det som ofte ligger i bunn for denne katolikkangsten, er den gamle folkelige forestillingen om at paven eller pavedømmet er Anti-Krist," noterer Enstad bl.a. "Ved hjelp av en eksegetisk akrobatikk som ellers bare finnes hos Jehovas vitner, er det skrevet tykke bøker som skal 'bevise' denne påstanden. Ved å klatre seg til slike lettvinne konklusjoner, slipper man å forholde seg til at den romersk-katolske kirke

er kristenhetens eldste kirkesamfunn, og at det er den som har lagt premissene for mesteparten av såvel fromhetsliv som diakonalt arbeid i hele kirkehistorien. Man overser også at millioner av katolikker daglig bruker adskillig mer tid til bønn og sakramentsfeiring enn de fleste kristne i Norge, eller at det er takket være den katolske kirke at mange land i Europa mener at en abortlov som den norske ville

være å vende tilbake til rendyrket barbari. For en kristen EF-motstander som har kommet til sitt standpunkt ut fra en ren politisk vurdering, kan det være fristende å konkludere med at dersom jeg bare var sikker på at mange av de åpenbare verdiene jeg ser i mer 'katolsk' påvirkning og i 'katolsk' fromhetsliv fikk større innpass i Norge på den måten, ville jeg av den grunn bli EF-tilhenger," konkluderer Enstad.

Samarbeid med andre kristne kirker, religioner og med alle mennesker av god vilje

Økumenikk var et viktig tema på synoden. Nærværet av 11 "delegati fraterni" (broderlige delegater) og fraværet av representantene til noen ortodokse østkirker synliggjorde spenninger mellom forsøket på samarbeid og selvhverdelse. Best vil man huske metropolit Spiridons (Italia) innlegg angående de ortodokses forebehold mot den katolske kirkes fremgangsmåte i Russland som belaster forholdet mellom kir-

kene (unierte kirker, proselyttisme).

Sluttdokumentet har et eget kapittel om "Nødvendighet av dialog og samarbeid med andre kristne, jøder og alle som tror på Gud" (Kap. III).

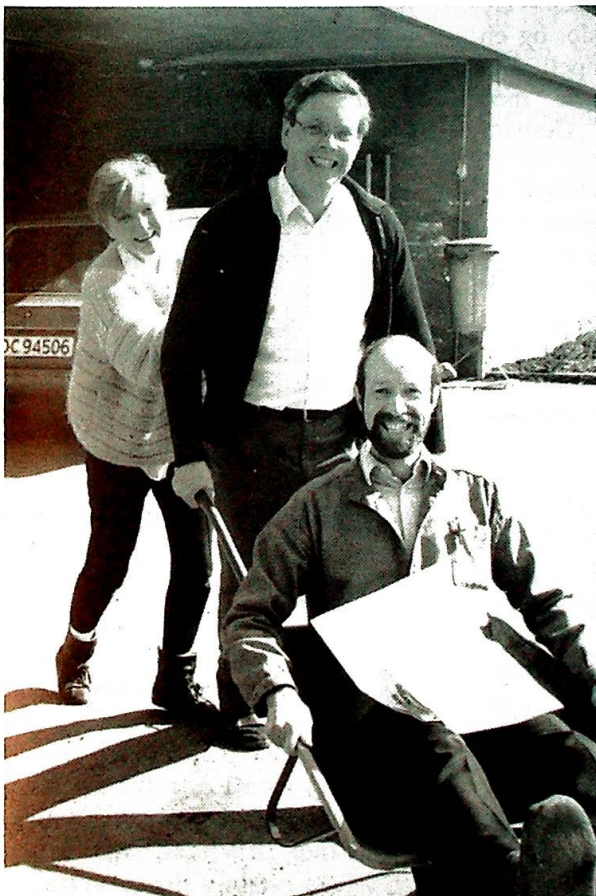
"I synoden kunne vi erfare at Europas ny-evangelisering er en felles oppgave for alle kristne" (nr. 7). De forskjellige tradisjoner i kristendommen representerer en rikdom i teologi, liturgi og åndelig særpreg. Som bilde ble det brukt at Europa har én sjel og puster med to lunger. Synoden beklager vanskelighetene med de ortodokse kirkene

som ikke møtte opp, og gir uttrykk for at dialogen fortsettes. Når det gjelder reformasjonens kirker, så ser man positivt tilbake på det som er nådd og oppfordrer til dialog, felles hjelpetiltak og felles vitnesbyrd hvor dette er mulig.

Læremessige forskjeller (kirkeforståelse, det åndelige embete) må taes alvorlig, og samtalene må fortsettes. De spiller en viktig rolle når det gjelder fellesskapet mellom Europas folk.

For å belyse det økumeniske samarbeide, pekte man på de positive resultatene som KEK og CCEE har frembragt (et møte mellom disse to organisasjonene ble holdt umiddelbart før synoden i Santiago de Compostela). Blant synodedeltagerne var organisatoriske spørsmål i henhold til den nye evangeliseringen omstridt. Skulle strukturene som fantes til nå, videreutvikles (spesielt CCEE) eller skulle det skapes nye under ledelse av den apostoliske stol. Paven ba i sin avslutningstale presidiet og sekretærene (kardinal Ruini, biskop Lehmann, Mainz, og erkebiskop Vlk, Prag) om å utarbeide forslag til det videre arbeid og en evt. ny struktur innen ett år.

Forholdet til jødedommen omtales særskilt. Samtalene her er av stor betydning for Europa, siden jødisk tro og kultur er en del av den europeiske humanismens utvikling. Jødene kalles "fratres maiores", de eldre brødrene. Enhver form for antisemittisme tilbakevises. Synoden oppfordrer til å bli bedre kjent med jødedommen. "Kristendommens og det jødiske folks felles røtter verdsettes spesielt: Jesus grunn-

Den glade triller er Georg Müller, vår mann under Europa-synoden, til daglig apostolisk administrator i Trondheim Stift; her med p. Erik Ruud og UNKFs Ann-Karin Lillehaug.
Foto: UNKFs arkiv

Tusenårig rosenbusk blomstrer

Den tusen år gamle rosenbusken ved domkirken i Hildesheim blomstrer, meldte KNA i slutten av mai. Ifølge legenden går rosens historie tilbake til bispedømmet Hildesheims grunnleggelse i 815. Skriftlige kilder om rosenbusken går mange århundrer tilbake i tiden. I mars 1945 ble domkirken i Hildesheim fullstendig ødelagt, og rosen begravd i ruinene, men åtte uker senere var det skutt opp hele 25 nye skydd fra de gamle røtter.

Helseforkynnelse

“Det er uttrykk for tidens åndelige fattigdom at helsen har inntatt den plass som egentlig tilkommer en livsfilosofi. Helseforkynnelsen får karakter av tråkig moralisme som kan gjøre mer skade enn gagn. Den kan oppleves som et angrep på livsgleden og skape en skyldfølelse som kan

være minst like skadelig som tobakk,” skrev Jan Brøgger, professor i sosialantropologi ved universitetet i Trondheim, i Aftenposten for en tid siden.

“Den fremmer også en hypokondrisk selvopptatthet som kan ødelegge forholdet til medmennesker.”

la innledningsvis sin kirke i miljøet av den jødiske religion. Kirken vil huske det åndelige testamentet, spesielt den hellige Skrift som forbinde den med jødedommen, og den vil i den nåværende situasjon bidra til at de gjensidige relasjonene opplever en ny vår” (nr. 8).

Også forholdet til muslimene er viktige for kristendommen og den europeiske kulturen, ikke bare med henblikk på fortiden, men også på fremtiden. Mange europeiske land har store innvandregrupper fra islamske land. På tross av vanskelighetene må man bestrebe seg på å samtale med hverandre og respektere religionsfriheten overalt på jorden.

I det siste kapitlet understrekes det at kirken må bidra i den europeiske samlingsprosessen med å peke på solidaritetens betydning slik at man kan finne frem til løsninger for nye og gamle former for fattigdom. Kristne verdier må flyte inn i fremtidens politiske Europa.

Avslutning

Alt i alt var synoden en interessant erfaring av kirken – med alle dens motsetninger og med de forskjellige standpunkter. Den var også en erfaring av frihet i kirken. At resultatene ikke var så konkrete, kunne ikke ventes i forveien heller.

Synoden har ikke stengt igjen dører, “ikke med henblikk på den katolske kirkes troverdige nærvær i de store omveltningene i Europa, og heller ikke med henblikk på det økumeniske engasjement... Det finnes i den romerske kirke... god sans for realitet og differensiering med blikk på oppgaver, muligheter og

prioriteter i den kirkelig forkynnelse og i diakonien i det nye Europa” (Ulrich Ruh, Herder Korrespondenz 2-92).

Med hensyn til evangeliseringen kommer det ikke så mye an på strukturreform, men på omvendelse, besinnelse på troens frelsesbudskap, på å gjenoppdage en visjon som gir til kjenne livets mening.

“I Kristus svinner øst og vest og

vekk er sør og nord...?” – ikke som sentraldirigert enighet og ensartethet; det kan vi unnvære. “I Kristus svinner øst og vest og vekk er sør og nord –” – ja, som en visjon hvor Kristus lever midt iblant oss og danner bro over alle motsetninger og gir livet mening. Synoden har først begynt nå. Roma var bare begynnelsen i denne prosessen.

Vigsling av kapellet hos Jesu Små Søstre

De har flyttet for en tid siden, våre blåklede små søstre i Oslo, og en ny leilighet betyr nytt kapell. Det medførte høytidelig messe med vigsling der biskop Gerhard Schwenzer forrettet.

Vi var mange som fikk være til stede, men for mange for det lille huskapellet i Oslo men for anledningen fikk søstrenes stuebord tjene som alter. Kanskje var det slik det hele startet for snart to tusen år siden? Små grupper av mennesker med høyst forskjellig bakgrunn samlet i stillhet for å feire “Herrens måltid”. Man kan føle seg hensatt til urkirken ved slike anledninger.

De av våre lesere som bor i Oslo eller Hammerfest, vil nok ha møtt “de blå søstre” som de ofte kalles - møtt dem i kirken eller på gaten, på vei til sitt arbeid, kanskje: hjemmehjelp, rengjøring, butikkjobb. . . De tar hvilket som helst arbeid, Jesu Små Søstre, men bare lavtlønnet. Deres “kloster-ideal” er et liv som kontemplative midt i verden, slik de selv uttrykker det. Enkelhet og fattigdom skal prege deres livsstil, og

mest mulig vil de leve som vanlige mennesker. Men det er kjærligheten til Kristus og hans kirke som gjenspeiles i deres dype respekt for ethvert menneske de møter. Har man først lært dem å kjenne, er man blitt møtt av en vennlighet som ikke kan unngå å varme.

Da biskop Schwenzer etter messen kunne bringe sakramentet inn i kapellet, ble han fulgt av tre småjenter, medbringende et stort brennende lys og mange små markblomster. En av jentene var fra Oslo, de to andre fra Vietnam.

Og så var et av Norges minste kapell vel og vakkert vigslat.

L.G.

Døden - fødsel til liv

"Aktiv dødshjelp løser ingen problemer. Men skaper mange. Og devaluerer livet. Virkelig aktiv dødshjelp er bare den gode pleie, sjelelig og fysisk. Egne klinikker for døende betyr å gi livet forrang. Vi trenger hjelp til å komme inn i livet. Og jordmødre trengs også når vi skal ut av det. Har påskebudskapet rett, så er jo døden en fødsel. Til livet," sier teologiprofessor Jacob Jervell, ifølge Stavanger Aftenblad.

Upersonlig kristen?

"Er jeg upersonlig kristen når jeg ikke kan kalle meg personlig kristen?" undret Georg Apenes, direktør i Datatilsynet, i en program i NRK for en tid siden.

Det beste ved fjernsynet

"Det beste en kan si om fjernsynet er nok at gamle folk får levende ansikter inn i stua," sier lyrikeren Rolf Jacobsen.

TV-andakter - ny konkurransegren?

15

"Mediet og budskapet må klinge sammen om budskapet skal nå frem," sa TV-sjef Andreas Skartveit ved en prisutdeling nylig for manus og idéer til NRKs fjernsynsandakter. Navnene på prisvinnerne er gammelt nytt, men tåler gjentakelse: 1. pris *Notto R. Thelle*, professor i teologi, 2. pris til *Julie Waaler Eckhoff*, pedagogisk konsulent ved Institutt for kristen oppseding, og *Gerhard Heilmann*, prest i den tysktalende menighet i Oslo.

Det var i oktober i fjor at NRKs avdeling for religiøse programmer gikk ut med en innbydelse til "alle - lekfolk og teologar, forfattarar, filmskaparar, kunstnarar osv. som er levande opptatt av ulike former for kristen forkynning" om å sende inn idéskisser eller ferdige manus. Bakgrunnen var et større arbeid som er i gang for å fornye de religiøse programmene i NRK-Fjernsynet.

"Vi ynskjer å nå lenger ut, nå fleire; nå skal dei religiøse programma ut av ghettoen," sa programsekretær Audgunn Oltedal. Og Skartveit fremholdt at debatten om NRK skal sende religiøse programmer, er død og begravet. "Det verdinøytrale finst ikkje, - slik vi ein gong trudde, til dømes om utviklingshjelpa." Og kristendommen kan ikke avfeies med det skyts anerkjente kritikere som Helge Krogh og Arnulf Øverland i sin tid avfyrte. Deres kritikk er grunn, innsiktsløs og kunnskapsløs, hevdet Skartveit, som hadde nylest de gamle guder.

"Stor og spennende oppslutning som viser et bredt nedslagsfelt," sa jurymedlem Lise Vislie om de over 100 innsendte bidragene. "Klassisk forkynnelse har vært for opptatt av de riktige svarene, vi ønsket å få frem spørsmålene, undringen - og nå ned til det billedskapende i mennesket."

Notto Thelles vinnerbidrag tar for seg forholdet mellom det hellige og det profane. Hans utgangspunkt er Tomas Transtrømers dikt "Romanske bågar", og manuset bygger ved hjelp av dikt, musikk og arkitektur en bro fra det hellige til det profane. Før, som prisvinneren sa: "Hvis ikke mysteriet overlever *pro fanum*, utenfor helligdommen, er det ikke noe mysterium."

"Kveldsbønn" heter Julie Waalers bidrag. "Det rettar søkelyset mot ein tradisjon som er viktig å få vitalisert i vårt tid," skriver juryen i sin begrunnelse. "Det tar på alvor folk sin religiøse lengsel og gjer det mogeleg å knyte den til konkrete handlingar som mange menneske har eit forhold til." Gerhard Heilmanns forslag heter "Diakonikanalen" og peker på ulike sider ved kirkens diakonale innsats, arbeid som langt på vei er ukjent for folk flest. "Her har vi kyrkja sitt nettverk i aksjon. Prisvinneren retter søkelyset på ei programtype der den usminka fjernsynsreportasjen står i fokus," skriver juryen. Blant de fire som fikk "hederlig omtale", var også yngste deltager i konkurransen, den 15-årige skoleeleven Thomas

Hansen fra Oslo - hans bidrag bygger på innlevelse i en stoffmisbrukers hverdag og har med behovet for det grensesprengende å gjøre.

"En av grunnene til at jeg deltok i konkurransen er at jeg sjelden får noe særlig ut av TV-andakter," bekjente prisvinner Thelle. "Nesten alltid er det en som forkynner; det dødfødte ved den vanlige formidlingsformen utfordret meg. Dessuten tenker jeg selv alltid visuelt. Utfordringen er 'å se' det vi ser. " Hans håp er at hans forslag skal bidra til forståelse av "troen som et enormt rom man kan oppleve, utforske."

Andre prisvinnere og 'hederlig omtalte' delte Thelles syn på de tradisjonelle TV-andaktene: Man blir sjelden grepet, de utnytter ikke billedmediets muligheter, er for prekende og 'vitende'. Forfatteren og journalisten Inger Margrethe Lunde gikk rett på sak: "Jeg ønsket å teste grensene her i huset ved å presentere en genuin tviler!"

"Vi kan ikke love å få med alt det som kom inn i konkurransen. Det er mye spennende stoff også blant det som ikke nådde til topps, og som kan brukes når vi skal meisle ut programprofilen for 1993. Det er viktig for oss som steller med religiøse programmer, å ha gode idéer å slåss for," sa prosjektleder Oddbjørg Aasen Bjørdal.

Så følg med på skjermen i 1993.

Nominert til Fredsprisen

"En tid hatet jeg dem som tok fra meg mine kjære. Fremdeles kan jeg være deprimert, gråte og kanskje skrive dikt," sier Rigoberta Mencha Tum, indianerkvinnen fra Guatemala, hvis livshistorie speiler hele folkets historie og lidelse. "Men jeg hater ikke og er ikke blitt hard, da ville jeg ikke kunnet kjempe for rettferdigheten og det andre samfunnet jeg tror på" (-)

Guatemala er verdens blodigste land der vold og undertrykkelse av indianerne

pågår for fullt den dag i dag. Rigoberta, som er 33 år gammel, har gjennomlevd det meste selv: øyenvitne da lillebroren ble torturert og levende brent av de militære. Moren pint ihjel av soldater. Faren brant inne under massakren i den spanske ambassaden i januar 1980.

"Jeg bruker ord som mitt våpen," sier Rigoberta. "Selv har jeg aldri båret våpen og kommer heller aldri til å gjøre det. Men i dagens realiteter i Guatemala der barn fremdeles dør av sult, er væpnet kamp

dessverre nødvendig." (-)

Hennes bok "Jeg heter Roberta - et liv og en stemme fra Guatemala" er oversatt til 12 språk, og hun er nominert til Nobels fredspris. "Jeg tror på Gud," sier hun, "men jeg vet ikke helt hvor katolisismen jeg bekjenner meg til, slutter, og den gamle mayareligionen som også er en del av livet mitt, overtar. Faren min var kateket, og moren min praktiserte blant annet helbredelse av sykdom med urter og indiansk bønn." REDD BARNA-AVISA

16

Praha våren -92: Kort opphold - stort utbytte

Det var ikke våren som lokket St. Olavs redaktør til Praha på tampen av april, men rådsmøte i den verdensomspennende katolske presseunion - med innlagte etapper om kirkeliv og presse i vertslandet attåt.

En vinduspusser og en fengselsfugl

Ikke mange land kan fremvise slike eksempler på rask suksess som Tsjekkoslovakia! Ta f. eks. *Vaclav Havel* og *Miloslav Vlk*. For bare noen år siden var den ene vinduspusser og den annen en gjenganger hos politiet; nå er den ene erkebiskop av Praha og den annen landets president. Vlk, navnet betyr ulv, hadde forresten fusket i geistlige fag før han, da myndighetene nektet ham å fortsette som katolsk prest, tok til vinduspusseriet. I nærmere to tiår pusset han ruter i en stadig mer forurenset by. En luftig, men sikkert nyttig form for bakkekontakt - om nå det er det rette ordet!

Uansett - i dag er han erkebiskop med tilholdssted i et ganske så anseelig palass, sett utenfra, ved portene til borgen, "Hradschin", som dominerer åssiden på Prahas "Kleinseite", og som rommer kirker, paléer og slott og "das goldene Gäßchen", gaten med de 16 bitte-små husene der legenden forteller at alkymistene i sin tid holdt til, opptatt med gulletts gåte. President Havel kunne nok ønske at de bodde der fremdeles og hadde knekket gåten! Den tsjekkoslaviske økonomien er ikke den beste, for å si det mildt. Men hvor er den det i det grå og nedslitte øst der makthaverne i årevis løy og tiet seg fra realitetene! Under applaus fra vestens venstreside.

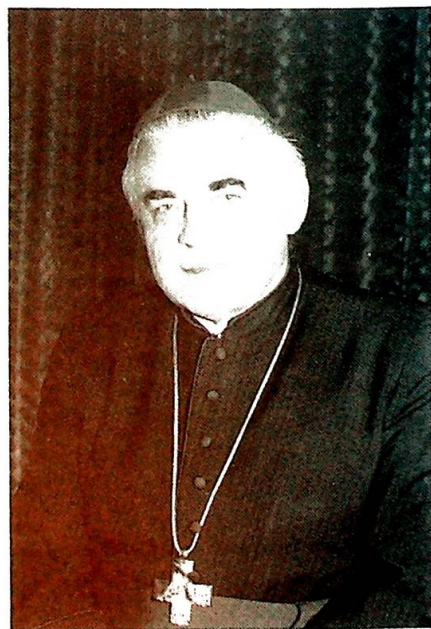
Praha er også grå, her er kilometer med grå og forfalleen fordums vakker storby, men jeg har sett det gråere og mer forfallent i øst. Og akkurat nå er det blomstringstid i byen som ble regnet som Europas vakreste hovedstad, og stedet der man talte det vakreste tysk. Hradschin lyser ganske så nyoppusset, og stillaser og tildekkede fassader rundt om forteller at nye kroner er på ferde. Men huset der president Havel fremdeles bor, bygget av en Havel for noen generasjoner siden og med utsikt til en traurig forurenset Moldau, har ikke sett maling-koster på lenge. "Tidligere hadde han vel hverken maling eller penger, og nå har han vel ikke tid til å fikse på huset," sier vår trespråklige guide. Som får oss til å snu oss trill rundt i et sett der hun, full av formidlingsiver, beretter om de historiske og arkitektoniske herligheter som ligger som perler på en snor. Eller snarere nettopp ikke gjør det: De ligger rechts und links og à gauche et à droite og there on the hill! Og "rundt hjørnet, i den sidegaten, der bodde Albert Einstein under sine Praha-år, i en leilighet som etterhvert ble gjennomtekni- og elektrifisert". Og "om en kort stund passerer vi Europas geografiske sentrum".

Lyttende prismekroner?

Management Zentrum heter stedet vi bor litt syd for byen, tidligere

partiskoleringssted, nå konferansehotell der mangt er så nytt at ikke alle gardiner er på plass. Og det er første gang det leses messe i konferansesalen der det plutselig knepper kraftig i et høyttaleranlegg ingen visste var på. Vi er flere som smiler - har de glemt at avlyttingens tid er forbi? Saken har sin naturlige forklaring: Man tester anlegget for simultanoversettelsen.

"Joda, jeg hørte kneppet der jeg stod ved vårt provisoriske alter," sier erkebiskop *John P. Foley*, leder for Vatikanets Massemediesekretariat, "og - God forgive me - jeg kom til å tenke på første gang jeg var i Praha og gamle kardinal

Miloslav Vlk - fra prest til vinduspusser til erkebiskop av Praha.

Munker og nonner fengsles i Tibet
Vilkårlige fengslinger av buddhistiske munk og nonner hører hverdagen til i Tibet. Det konstaterer Amnesty International i en fersk rapport. Omfattende tortur hører til rutinene. Det kan treffe enhver som deltar i en fredelig demonstrasjon mot den kinesiske okkupasjonsmakten og for tibetansk selvstendighet eller som arbeider

for menneskerettigheter.

Fangene blir bundet, utsettes for spark, slag med elektriske pisker og med geværkolber og for seksuelle overgrep, forteller tidligere fanger. Mange anklages for 'kontrarevolusjonær virksomhet', hvilket ofte betyr at de har delt ut flyveblader eller gitt informasjon til utlendinger.

Tomasek pekte opp mot prismekronene over oss for å vise at der satt avlyttingen. 'Jeg passer alltid på å si noe åndelig når jeg er rett under dem,' sa kardinalen i et uavlyttet øyeblikk, 'for da vet jeg at noen lytter til det jeg sier! Kanskje noen til og med tar det til seg.'

Forbrytelser og feiltagelser

"Kommunismen var et mislykket historisk eksperiment, men ikke alt var bevisst ond vilje. Her er det snakk om både forbrytelser og feiltagelser', og det kan oppstilles rikholdige kataloger over begge deler," sier *Václav Frei*, som skal gi de 50-talls tilreisende fra adskillige verdenshjørner et "blikk fra innsiden" på "samfunn, kirke og politikk i CSFR". Han er tidligere krystallfysiker med en fortid i den illegale presse, nå aktiv i katolsk legmannsarbeid; en øyenlidelse for noen år siden tvang ham til å legge fysikken på hyllen. For en motstandsmann hadde det sine fordeler å være noe så nøytralt som fysiker, forteller han, man ble ikke så lett mistenkt for å bedrive politikk!

"Det gamle regimet bygget på 'atomisering' og 'fasade'," sier Frei. "Atomiseringen av samfunnet, med den isolasjon av enkeltmennesket som det medførte, var et gjennomgripende fenomen: Et samfunn uten politiske partier ut over den offentlige enhetsfront, uten frie ungdoms- og andre organisasjoner, men med et maktapparat med føle- re, brekkjern og mekanismer overalt. Vi kjenner stemningen fra Kafka! Samtidig var regimet opptatt av å gi inntrykk av at alt fungerte godt - en offentlig løgn som ble stadig

mer pinlig. Offisielt bygget samfunnet på det man kalte 'fredspolitikken'. Hvor uredelig denne stadig påståtte fred var, og i hvor stor grad den var en *pax sovietica*, fikk vi klare bevis for i 1968: Freden ble håndhevet med harde midler! Men vi bærer ikke nag til russerne; det russiske folk har lidt lenger under kommunismen enn vi."

Tro til indre bruk

Også innen kirkelivet gjaldt atomiseringen, isoleringen, påpeker Frei. Religion ble i høyden tålt til privat, indre bruk. De evangeliske kirkene hadde det noe lettere enn den katolske; den katolske kirke fikk til nød holde gudstjenester, men alle andre former for kirkeliv var forbudt - klostrene, det katolske skolevesen, karitativt arbeid i kirkelig regi, alt dette hadde regimet avskaffet. Prestene måtte ha statens godkjennelse for å virke åpent som prest, og regelverket isolerte dem på mange måter fra de troende. Det var umulig å føre noen dialog innen kirken eller med samfunnet, liten kontakt med verdenskirken og ingen mulighet for økumenikk. "Vi var kirke nesten uten kommunikasjon," sier Frei. "Og vi står i dag uten erfaring når det gjelder vanlig menighets- og kirkeliv som man kjenner det i Vesten. De fornyende impulser fra Det 2. Vatikankonsil er langt på vei ukjent. Vi har mye å ta igjen; først nå blir konsildokumentene oversatt. De kommer forøvrig til dels som et sjokk på mange fromme katolikker med en førkonsiliær mentalitet."

Den felles fiende borte

Intet forener som en felles fiende,

så også i det kommunistiske Tsjekkoslovakia. "Charta -77 samlet svært så forskjellige grupperinger slik Borgerforum gjorde kort før Fløyelsrevolusjonen. Nå er fienden borte, og forskjellene utkrystalliserer seg. Og nå sies det fra flere hold at "Kirken skal ikke bedrive politikk," når den tar stilling til dagens utfordringer. Under det gamle regimet ble alt til politiske spørsmål, men på én stemmes premisser. Den enstemmigheten gjelder det nå å bryte ned; kirken og den enkelte kristne har sitt å bidra med i samfunnsdebatten," mener Frei.

Men det er ingen enkel sak. Det er f. eks. ikke lett for folk som i årtier i ensomhet har tviholdt på sin tro, sine bønner og sine fromhetsøvelser mot en fiendtlig omverden, umiddelbart å forstå at kristne kan ha forskjellig syn på saker og ting, tilhøre forskjellige politiske partier, til og med engasjere seg i partier som ikke kaller seg kristne. Det er i det hele ikke lett for en nyopprettet rettsstat å overvinne "fortidens makter", mener Frei. "Man må bl. vokte seg for å gripe til nettopp de maktmidler man nyss har befridd seg fra. Derfor har man f. eks. avstått fra å forby kommunistpartiet, som fremdeles er et velorganisert parti med god økonomi - i motsetning til mange andre. Samtidig har man drakampene om "renseslovene" som skal avklare folks ståsted under kommunistregimet; mange er for en fremgangsmåte som smaker lite av rettsstat."

Hva som bør skje med dem som sluttet seg til den regimekontroller- te presteorganisasjonen Pax Christ? "Også blant dem finner man gode

Brutal forfølgelse av de kristne

Kristne i Vest-Burma forfølges. Ifølge et brev fra biskopen av Loikaw - smuglet ut av landet - er 25 mennesker døde i hans bispedømme som følge av forfølgelse, mens mange er blitt innlagt på sykehus og mange sulter. Mer enn 8.500 av hans 'flokk' er blitt tvunget sammen i leirer. Barna dør på grunn av dårlig helsetilsyn og lite vann og mat og mangel på husly. De som søker å ta seg tilbake til sine landsbyer på leting etter mat blir skutt.

I et brev datert 25. april skriver biskopen at "det blir stadig klarere at regjeringen ønsker å undertrykke kristendommen og påtvinge de kristne buddhismen". Landsbyer som i århundrer har vært katolske, er blitt ødelagt og eiendeler røvet. "Skal vi fortsatt tie som vi har gjort så lenge, eller skal vi gripe ordet på kirkens vegne? Det er på tide at vi, kirkens ledere, sier noe," skriver biskop Soterro Phamo Thein Myint av Loikaw.

THE TABLET

Paven i Angola

Nasjonal enhet og fredsbestrebelse var hovedtemaene under pave Johannes Paul II's besøk i Angola i begynnelsen av juni. I forbindelse med besøket roste president dos Santos den katolske kirke for dens fredsskapende virksomhet, et tema paven hadde tatt opp med journalistene på flyet underveis til Angola. "Det koster å være disippel," sa paven, og henviste til de

mennesker," sier Frei. "Mange ble stilt foran et brutalt valg - enten bli medlem eller slutte som prest. Men etter -68 ble det uredelige ved den 'fred' disse prestene skulle tjene, klarere." Hvilken stilling de bør ha i kirken? Vanskelig med en generell regel, men de med "tydelige flekker", bør en tid fremover være tilbakeholdne," mener Frei.

Slovakiske ønsker

"Først under kommunismens siste år kom det i gang en undergrunnspressen i Slovakia, den fikk begrenset betydning, men bidro på sin måte til regimets fall," sier *Jozef Zavorsky*, katolsk redaktør, som beretter om katolsk presse i Slovakia, den andre, sterkt katolske halvparten av dette landet som nå truer med å sprekke i to. Skjønt halvpart? Befolkningsmessig dreier det seg om en snau tredjedel.

"Vi hadde et par kirkelige publikasjoner under kommunistregimet, men de var strengt kontrollert. Nå står vi langt friere, men det er fremdeles en viss diskriminering av kirkelige publikasjoner - det statlige monopol er ikke helt avgått ved døden!" noterer *Savorsky*. "Vårt største problem er mangelen på katolikker med journalistisk fagkunnskap - troende fikk ikke studere slikt under kommunistregimet! Og i det nye mediebildet er det ikke nok med dilettanter, selv ikke de mest entusiastiske. I dag må vi satse på kvalitet, både journalistisk og teknisk," mener *Zavorsky*, som savner sårt et tidsskrift for litteratur og kultur.

Om det vakkende samhold mellom den tsjekkiske og slovakiske

delen av landet vil ende med brudd? spør *St.Olav*, en måned før de avgjørende valgene. "To mot én går vanskelig i lengden!" er den korte - i ettertid sørgelig riktige - kommentar.

Evangelisering og dialog med samfunnet

"Målet for vår katolske presse er evangelisering og dialog med samfunnet," sier pater *Miloslav Fiala*, pressetalsmann for de katolske biskoper i Böhmen og Mähren. "I 1991 betegnet ca. 4 millioner av landsdelens totalt 10 millioner innbyggere seg som katolikker, i praksis dreier det seg snarere om én million kirkelig aktive. Derfor har vår presse en sterkt pastoral aksent, vi ønsker å utdype troen hos dem som praktiserer sin tro, og oppmuntre andre til å finne tilbake til den."

Det finnes nå publikasjoner for alle 'lag' av troende, men det satses særlig på barn og ungdom. Man savner en innenkirkelig informasjonstjeneste, og pateren beklager at en del unge redaktører tenderer mot det han kaller "det ekstreme, mot fundamentalisme eller liberalisme". Det skorter på folk med gode språkkunnskaper og teknisk og forretningsmessig know-how: Også for religiøse publikasjoner gjelder det å nå frem i markedet.

Dialogen med samfunnet er ingen enkel sak, understreker p. *Fiala*. Stemningen i brede lag av folket, særlig i Böhmen, er preget av nokså stor likegyldighet overfor religiøse spørsmål, til dels av direkte antikirkelige følelser. Han legger ikke skjul på at det fra visse hold drives

en ganske iherdig anti-kirkelig og anti-klerikal kampanje; parlamentet har dagen før vedtatt foreløpig ikke å innfri regjeringens ett år gamle løfte om tilbakeføring av konfiskert kirkelig eiendom. "Bl.a. for å unngå anklager om klerikalisme, satser vi først og fremst på legfolk som mediefolk, ikke på prester; de har dessuten annet å gjøre. De få mediefolk vi har, er dårlig forberedt på nær- og pågående dialog - vi må utdype vår dialogberedskap på alle plan og forbedre kvaliteten."

"Undergrunnsprestene"

Under en kort spørsmålsrunde, kommer straks spørsmålet om hva som skjer med de såkalte undergrunnsprestene, mange av dem gifte menn, som ble hemmelig vigset under kommunistregimet. "Her er det viktig å kjenne bakgrunnen," sier p. *Fiala*. og skisserer den slik: Etter hendelsene i 1968 ble mange tøylet strammet til, også overfor kirken; mange prester ble fratatt retten til å fungere som prest - den som likevel utførte liturgiske handlinger eller bedrev religionsundervisning, var hjemfallen til to års fengsel. Bl.a. mot denne bakgrunn fikk biskopene i 1975 rett til, hemmelig, å utnevne og vigsle sin egen etterfølger. Innen visse kretser fryktet man en direkte 'albanisering' av samfunnet, at kirken skulle forbys helt.

"Til disse hørte bl.a. biskop *Davidek* av Brno, som har viet de fleste hemmelige prester, blant dem også gifte menn; han og noen med ham var overbevist om at albaniseringen sto for døren, at det gjaldt å

mange prester, nonner og kateketer som ble drept under den 15 år lange borgerkrigen. "Men", tilføydte han, "trass i forfølgelse var kirken et referansepunkt og et sted for integritet."

Et annet tema paven tok opp, var familien og de verdier den representerer. Han henviste til at den marxistiske ideologi og den kubanske okkupasjon hadde ført til en "fremmed innflytelse" som hadde vært til

stor skade for familielivet, og ført til at respekten for livet og for morskallet synes å svekkes. Han oppfordret til motstand mot "den lumske propagandaen for abort", og oppfordret de unge til å gifte seg i kirken fremfor å leve papirløst; han understreket at omkostningene ved et bryllup ikke måtte være den avgjørende faktor. Han tok også avstand fra polygami, skriver *The Tablet*.

sikre folk til prestatjeneste og bispembedet i en undergrunnskirke," sier p. Fiala. "Og en gift mann ville ikke så lett bli mistenkt for å være katolsk prest!"

"Såvidt vi har oversikt over - fristen for å melde seg til de respektive biskoper utløp for noen uker siden - dreier det seg om rundt 260 hemmelig vigslende prester, hvorav ca. 80 er gifte, og ca. 20 biskoper. Kirkens politikk er å møte dem med broderlighet," understreker p. Fiala. Det innebærer bl.a at hvert tilfelle behandles individuelt; det er også det Roma legger opp til, idet avgjørelsene skal overlates til de lokale biskoper. Mangt må utredes, i første omgang om det dreier seg om gyldig vigsel, dernest hvilken utdanning den enkelte har, hvor kvalifisert til prestatjeneste under normale forhold, hvilken etterutdanning som kan komme på tale etc.

Han legger ikke skjul på at "de gifte prestene representerer et visst problem", men sier også at "flertallet av dem synes å være villige til å fortsette i kirkelig tjeneste som diakoner, og vi trenger sårt også slik kirkelig tjeneste. En annen mulighet er at de kan tjene som prester i den gresk-katolske kirke som er uniert med, forenet med, Roma. Men dette må avtales lokalt og godkjennes av alle parter i saken."

Man tør nok anta at p. Fiala har adskillig medfølelse med sine kolleger fra undergrunnen. Han var selv i hemmelig novisiat i 1950-årene og arbeidet som prest inntil myndighetene i 1974 trakk tilbake 'arbeidstillatelsen', og han gikk over til bygningsbransjen. Først i 1988 kunne han igjen fungere som

Det gamle rådhusuret i Praha har vist tiden for mange nye tider. . .

prest - uten fengselstrussel hengen-
de over seg.

Ikke ukjente utfordringer

"Vi har flere som vil bli prester enn våre få seminarplasser tillater, et heller gledelig problem," sier erkebiskop *Vlk* under et kort møte etter morgenmesse for de tilreisende pressefolk i Allehelgenskirkens barokke gull og herlighet, der den hellige Prokop, benediktiner og kloster-grunnlegger, har fått sitt siste hvilested. "Vi flere oppgaver enn vi har hender til. Særlig når det gjelder ungdommen, skulle vi gjer-

ne gjort mer, som motvekt mot bl.a. forbrukermentaliteten og likegyldigheten som sprer seg, men det er ikke så lett å nå frem med kirkens ord til dagens unge," fastslår han.

En medarbeider i et nystartet katolsk forlag for barne- og ungdomslitteratur nyanserer bildet litt. "Kirken er ikke flink nok til å ta opp det ungdommen er opptatt av, til å tyde tegnene, våge åpen dialog, fornye stilen," mener *Dominik Dvorak*, selv av den yngre garde og med ingeniørbakgrunn. "Også hos oss er det sterke lengsler av mer og mindre religiøs natur - esoterikken og det alternative, særlig impulser fra Østen, blomstrer i ungdomsmiljøene også hos oss - men kirken har vanskeligheter med å formidle sitt budskap som et virkelig alternativ, som noe annet enn gammelt nytt." Han tiltredes av sin sjef, *Jindrich Sirovatka*, den eneste jeg møter som har mediepraksis fra kommunistregimets tid.

"Men fra fagpressen," smiler han beroligende, "fra fysikken."

Fredelig første mai

1. mai er fremdeles fridag, men de krigerske toner er borte, det går i folkesanger og pop på kaféer og gatehjørner. Fem unge i jeans smeller til med skikkelig Dixieland på den ærverdige Karlsbroen, hvor svenskekongens menn i sin tid måtte snu for overmakten, og tre musikkstudenter sprer melankolske obotoner inne ved elvebredden. De eneste i stram giv akt og på rekke og rad er den nye tids 'eskedukker' som er til salgs over alt, og der lag på lag med babusjkaer er byttet ut med rekken av sovjetledere, Gor-

Sølibatet har sin pris, men gir rikkelig tilbake

Sokneprest Arnfinn Haram har stor familie. Han har verken kone eller egne barn, men lever side om side med Lødefjord menighet. "Jeg er ikke barnløs, jeg har massevis av barn i kirken. Menigheten er min familie," sier han til Vårt Land. "Jeg tror jeg som lever i sølibat, kan være prest på en annerledes måte. Forhåpentligvis kan jeg være mer tilgjengelig enn om jeg hadde egen familie. Den som lever alene,

kan konsentrere all sin omtanke på Herren, og kan hente krefter fra en konto en ellers måtte dele med familien."

Men Haram påpeker at "det er viktig å ha et sosialt nettverk og venner, ikke minst som hjelp til å sette grenser. (-) Jeg tror også at det er viktig at de som er ugift, har venner som er ektefolk - og omvendt. Ensidig ungers- og parkultur er pyton!"

Han mener at dagens norske kirke "har liten forståelse for valg av radikale livsfor-

mer, og den er altfor tilpasset og konvensjonell. Det skader mer enn det gagner. I Bibelen er sølibatet omtalt som en av nådegavene. Enhver kirke og menighet bør derfor holde utfordringen til sølibatet åpen. Det er usunt dersom det aldri blir sagt klart og tydelig at mennesker også i dag kan bli kalt til å leve enslig. På den måten kan man ta imot sin livsform som et positivt kall, og ikke se på det som en vond skjebne."

Klosteret i Sazava, grunnlagt i 1032 av benediktinermunken Prokop; de eldste delene er en gotisk kapitelsal og spor etter en åttekantet kirke, bygget ca. 1070.

batsjov ytterst og Marx som en skrumpet kjerne innerst!

Vår gruppe er på tur i Praha og omegn, bl.a. til det restaurerte klosteret i idylliske Sazava, som ligger der salig St. Prokop grunnla kloster. Litt av en mann: Han temmet selve djevelen, som kom for å friste ham, og spente ham for plogen! Sånn skal det gjøres, snu det onde til det gode. Hendelsen er bevitnet på et gammelt maleri i klosteret, for den som måtte tvile. Og i restene av kapittelsalen har man for en tid siden avdekket gamle kalkmalerier med heller sjeldne motiver: Maria

som gravid, og som glad mor med en guttunge ved hånden.

Ikke vet jeg hvor lenge den gode Prokop basket med hinmannen; det tar som regel tid å snu ting - f. eks. erstatte historisk materialisme til litt mer vidsyn. I den lille brosjyren om den praktfulle St.Barbara-kirken i Kutna Hora, en gang sølvgrubeby av dimensjoner, i dag en søvngig arkitektonisk perle, leser jeg følgende oppsummering: "Domkirken er en dokumentasjon av våre forfedres arbeidsomhet og kunst."

Det er den nok - også!

UKJ

Biskopens barn

"Hvordan reagerer katolikker når det viser seg at en irlandsk biskop har en 17-årig sønn som han i alle disse årene har holdt hemmelig?" spør sjefredaktør Pehr Thorell på lederplass i *Katolsk Kyrkotidning* (11/12 juni-92) og noterer: "For noen uker siden skrev aviser verden over om biskop Eamonn Casey som nå har forlatt sitt bispedømme og i et brev offentlig bedt om unnskyldning. Mange ble bestyrtet. Biskop Casey var en populær biskop og sies å ha vært radikal i sosiale spørsmål.

Kanskje er det noe i det som den irske kirkes overhode, kardinal Cahal Daly, sa: Et problem som dette, "oppstår ikke fordi prester lever i sølibat, men fordi de er mennesker". Biskopens sønn har aktualisert sølibatsspørsmålet. Men noe lignende som tilfellet Casey er jo faktisk tenkelig selv med gifte katolske prester. Hvorvidt sølibatet er riktig for vår tid, bør diskuteres av andre grunner.

Det som burde vekke bestyrtelse, er fremfor alt noe annet. Ikke at en katolsk prest har en sønn, eller at han på uriktig måte skal ha lånt midler fra kirkelige fond for å betale underholdsbidrag (som nå skal være tilbakebetalt med renter). Skandalen er at biskop Casey ikke vedstod seg sitt farsskap. Hvorfor holdt han det hemmelig helt til han ble tvunget til å røpe det? Dessverre er dette typisk mannsoppførsel som rammer kvinner og barn. Og det er dette som først og fremst burde vekke bestyrtelse. Kanskje kan man synes at nettopp en kirkens mann, selv om han tilfeldigvis er sølibatør, skulle være tilstrekkelig moden til virkelig å ta på seg sitt ansvar," avslutter Thorell.

Nye diplomatiske forbindelser
Vatikanet har opprettet diplomatiske forbindelser med de tidligere Sovjetrepublikkene Armenia, Aserbajdan, Georgia og Moldova. Dermed har Vatikanet diplomatisk forbindelse med samtlige tidligere republikker, bortsett fra Hvite-Russland. Dette er noe overraskende, skriver *The Tablet*, siden Hvite-Russlands utenriksminister, Piotr Kraucanka, var i mottagelse i Vatikanet tidligere i år.

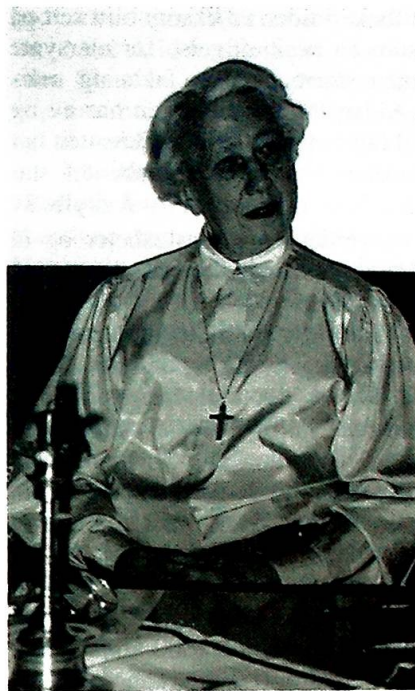
Etter besøket opplyste Kraucanka imidlertid at han ser diplomatiske forbindelser som slutten på en pågående prosess, snarere enn som en begynnelse. Hann viste til det store problemet med å sikre seg at kirken har prester som taler hviterussisk. Da seminaret i Harodnia åpnet i 1989, var undervisningen dels på hviterussisk, dels på polsk - grunnen skulle være mangel på lærebøker på hviterussisk. Nå er imidlertid all undervisning på polsk.

Søster Raphaelae Freckman in memoriam 21

Sr. Raphaelae Freckman CSJ
f. 20.04.1915 i Düsseldorf,
Tyskland
d. 03.06.1992 på
St. Josephsøstrenes Hjem, Oslo.
Gravlagt 10.06. på
Grefsen Gravlund, Oslo.

Sr. Raphaelae inntrådte hos St. Josephsøstrene i 1946 og avla sine evige løfter i 1952 etter postulantstid i Albachten i Tyskland og novisiat på St. Josephs Institutt i Oslo. Etter avsluttet novisiat startet hun en ny fagutdanning ved Vor Frue Sykepleierskole. Etter noen års praksis som sykepleier ved flere spesialavdelinger, fortsatte hun sine studier ved Norges Sykepleierhøgskole/Lærerlinjen. Fra 1953 til 1974 var hun sykepleielærer ved Vor Frue Sykepleierskole, med særlig ansvar for studentene i medisinsk turnus ved St. Josephs Hospital i Porsgrunn.

Sr. Raphaelae har lært opp mange sykepleiere, deriblant også sine egne med søstre som satte henne meget høyt. Med stor iver og nøyaktighet forberedte hun undervisningstimen og veiledet studentene på avdelingene. Således har hun i alle disse årene bidratt til å høyne sykepleien i våre hospitaler. I 1974 overtok hun ledelsen av Vor Frue Hospital som sjefssykepleier, en oppgave hun hadde helt frem til 1979 da sykehuset ble solgt til Oslo Kommune. Som sjefssykepleier gjorde hun sitt ytterste for å ivareta hospitalets interesser. Med stor åpenhet og stort mot var hun stadig beredt til å forbedre sykehusets og sykepleiens standard. I sine bestrebelser var hun opptatt av å ivareta pasientenes totale behov. Som administrator la hun vekt på å oppfylle det offentlige krav, og hennes samarbeid med helsemyndighetene var det aller beste.

I årene 1979 til 1983 var sr. Raphaelae forstanderinne for kommuniteten på St. Josephs Institutt, en stilling hun gikk inn i med en tjenende holdning. I 1983 overtok hun et annet arbeid, nå var det St. Josephsøstrenes Hjem på Grefsen som trengte hennes hjelp. Med sin allsidige begavelse kunne hun utføre mange tjenester på Grefsen. Til tross for oppnådd pensjonsalder, beholdt hun sin evne og sitt mot til nytenkning. Det var fortsatt et stort anliggende for henne å høyne sykepleiens standard. Hun satte alle krefter inn for å lindre og hjelpe sine egne medsøstre i sykdom og alderdom. Fremfor alt var hun opptatt av å komme tidligst mulig i gang med forebyggende tiltak. Mange av hennes idéer er i dag blitt virkeliggjort. I alle sine bestrebelser så vi henne som et meget uegennyttig menneske - opp-

tatt av å gjøre en innsats for andre. Under vår treårige byggeperiode på Grefsen ivaretok sr. Raphaelae 'byggerherrens' interesse på en enestående måte. Med kunnskap og våkent blikk fulgte hun arkitekter og entreprenører i deres arbeid. Hun var en aktiv deltager i våre byggemøter og etterlater seg stor respekt hos de medvirkende i byggeprosjektet.

Som medsøster husker vi sr. Raphaelae som meget skvær og rettskaffen. Selv om hun visste at ikke alt hun sa eller gjorde, ble oppfattet positivt, kjempet hun for det hun mente var rett og riktig. Til tross for sine 77 år, var hun for oss ingen 'pensjonist', men en aktiv medsøster, som levde forenet med Jesus Kristus. I lydighet mot Ham som hadde kalt henne, utførte hun sine oppdrag. Jesu lydighet mot Faderen var et inspirerende eksempel for henne gjennom alle år.

Sr. Raphaelae var bare syk i to måneder. Hun visste at hun skulle dø nå, og hennes siste tid var preget av bevisst å ta avskjed med dette livet og med oss. Noen av hennes siste ord var: "Det er godt vi er ferdig med vårt byggearbeid."

I dyp takknemlighet og med sorg tar vi avskjed med sr. Raphaelae.

ST. JOSEPHSØSTRENE

Militarisme og miljøskader

Uten drastisk reduksjon av militærbudsjettene og en ny forståelse av vår felles sikkerhet og gjensidige avhengighet, kan det ikke bli noen fremgang når det gjelder beskyttelsen av miljøet eller bli noen ekte utvikling," skriver Bruce Kent, visepresident i den katolske fredsorganisasjonen Pax Christi, i *Catholic Herald*. At denne problematikken ikke stod på dagsordenen

for Rio-konferansen, er like ille som om en gruppe leger som skal undersøke en syk "får beskjed om å lete etter alle mulige sykdomsårsaker, bare ikke en ondartet svulst", mener Kent.

"Ekspertene snakker om miljøproblemer som om det militære ikke har noe med dem å gjøre. Chernobyl er ikke den eneste kilde til stråleskader. Minst 50 kjernefysiske stridshoder og 8 kjernefysiske reaktorer er

ombord i fartøy på havets bunn. Og den miljøødeleggelse prøvesprengningene med atomvåpen, særlig i Stillehavet, har forårsaket, er åpenbar for alle.

Siden 1924 har verden sett ca. 200 krig, 20 millioner mennesker kan være drept. Oljekatastrofen i Golfen, napalm og andre giftstoffer samt konvensjonell bombing har gjort uoverskuelig skade. Hvor mange er klar over at Golfkrigen kostet 6

22 Bodvar Schjelderup: Med pilegrimene til Nidaros

Historikeren Eivind Luthen har nylig gitt oss en bok som på flere måter rører ved vårt indre kompass. Den handler om Nidaros og Hellig Olav, middelalder og pilegrimsferder, og har både allsidigheten og smaksrikdommen som må til når mest mulig skal nå flest mulig på best mulig måte.

Å utgi en slik bok her til lands burde vært en selvfølge for årtier siden. Men det er det visst først i dag. Vi har bare delvis sett oss råd til å prioritere de åndelige kulturverdiene, og den saken blir det neppe bedre med ettersom tidsbølgen og dens media lærer oss å foretrekke godter for vitaminer og tilskuervesen for engasjement.

Det strammer seg imidlertid til. Av ren nød blir det aktuelt å hente frem gamle nistepakker som har vært skubbet unna til fordel for tilbudsbordene. Sannheten om *Lyset i nord* (som jeg helst vil kalle det), er en slik pakke. Enhver som på en eller annen måte er blitt innhentet av denne lysstrimen, vil ha merket at den gjorde noe med én. Å speide

tilbake i tiden er liksom blitt sett på som en beskjeftigelse for nærsynte uten større øye for fakta og morgendag. Men speidingen har av og til fått videre vinkling. Dessuten har enslags hjemlengsel innhentet stadig flere, og behovet for å skylle av oss verdens meningsløsheter og få nærkontakt med røttene, det er noe som føles.

Røtter får vi ikke kontakt med ved å leke viking og dra mot Sevilla. Da er det mer mening i å la 'Norges indre historie' komme til orde. Uttrykket er som kjent Olav Stokkelands; det uttrykker noe om en neglisjert skatt - som kommer til å bli verdt mer og mer i en tid der skatter som teller i øyeblikket, bare varer øyeblikket ut.

Det forestående 1000-årsjubileum i Trondheim (i 1997) kan nok være en medvirkende faktor til at Nidaros kommer i fokus i denne tiden. Og det er nødvendig. Slik jeg ser det, er ikke Nidaros' oppgave i 'den indre historiens' kraftfelt avsluttet - slik Hellig Olavs symbolsterke oppgave heller ikke er det.

Hverken jubileet og en mer eller mindre utvendig pilegrimsnostalgi er nok til å se hva det egentlig dreier seg om. Men det ytre hører alltid med; det antyder sitt om noe innenfor. Slik at den som speider og lytter, kan fokusere inn bak fyrverkerier, oppstemt festlighet og døgnflusens sirkus - og få kontakt med det livgivende.

Fortidens bilder skjuler mangel på gedigen nistepakke - og kan gi verdier til mangel på morgendag. Jeg vil anbefale Eivind Luthens bok. Dens tema og bilder rører ved noe av alt dette. Dessuten er den vakker, er

Pilegrimsmerke, funnet i Sverige, viser Hellig Olav på sin trone med sin attributt øksen; venstre hånd hviler på en glorie. Ill. fra boken.

rikt illustrert og har en stor bredde av interessante detaljer.

Eivind Luthen
I PILEGRIMENES FOTSPOR
til Nidaros
Cappelen 1992

Tryslingene har som de eneste i landet, sørget for å merke pilegrimsruten. Ill. fra boken.

ganger FNs årlige budsjett?" spør Kent. Og siterer Mostafa Toibe, direktør for FNs miljøprogram: "Nedrustning og andre sikkerhetsspørsmål står ikke på dagsordenen i Brasil, men global diskusjon og internasjonale avtaler er verdiløse uten fremgang på disse områdene."

Hvorfor de ikke blir tatt opp? De er bl.a. for følsomme for vestens våpenhandel.

Først i det 22. århundre?

"Jeg har ikke nerver og ork nok til å ta flere skuffelser på vegne av jordens fremtid," sier professor Arne Næss. "Jeg tror ikke miljøvernet får skikkelig gjennomslagskraft før i det 22. århundre," sier den 80-årige naturfilosofen. "Det er ikke blitt ille nok ennå for politikerne, og motkreftene er ikke til stede." VI OVER 60

Slavearbeid i Brasil

Nærmere 5000 mennesker er fanget i slavearbeid i Brasil, det er mer enn en tredobling siden 1990. Ofrene omfatter også kvinner og barn helt ned til seksårsalderen. Ifølge De brasilianske kirkers pastorale landkommisjon (CPT), som har samlet inn tallmaterialet, omfatter volden på landsbygda i Brasil terrorvirksomhet og tortur av arbeiderne. CPT anklager regjeringen for ikke å holde sine løfter om en landreform. THE TABLET

Hvem er hvem i Bibelen?

23

Christer og Marie Topelius:
HVEM ER HVEM I BIBELEN
Arnkroner 1991

Hoveddelen av denne boken er en presentasjon av "mer enn 1000 skikkelser fra Det gamle og nye testamente", og siden en vanlig bibel mangler et personregister, er dette utvilsomt en meget nyttig bok. Man får en kort beskrivelse av personen, samt henvisninger til de viktigste bibelske tekstene, f.eks.:

NYMFA: I brevet til kolosserne hilser Paulus til "Nymfa og menigheten som samles hjemme hos henne". Kol 4,15.

Boken er som sagt utmerket som *aide-memoire* og kan gjerne anbefales. Utover denne funksjonen er det likevel vanskelig å skjønne hvem som skulle ha nytte av den. Ved hele tiden å holde seg til Bibelen tekst, gir forfatterne oss så

godt som ingen informasjon hentet fra andre kilder om f.eks. Kaifas eller Claudius eller Pilatus (vi får vite mer om Herodes-familien). Av og til trekkes kirkelige tradisjoner inn i bildet: F.eks. når vi hører at "Bartolomeus var en av de tolv apostlene og muligens identisk med Natanael. Han skal visstnok ha misjonert i den nære Orient og i India" (muligens kjenner forfatterne ikke til alderen på disse tradisjonene; Tomas-tradisjonene i India er mye eldre, men nevnes ikke i boken), og det noteres at Markus "skal ha vært Aleksandrias første biskop". Og Jes 53 settes i en sammenheng hvor tekstene må forstås kristologisk ("Om Herrens tjeners lidelser, skriver han følgende profesistiske ord ...").

Men hva skal vi forstå når vi leser:

JUDAS: En av Jesu fire brødre

het Judas. Muligens er han forfatteren av Judas' brev, men det er mye som taler imot denne antakelsen.

Kunne vi ikke ha hørt noen av argumentene som anføres her?

Det er ellers et spørsmål som melder seg: Presentasjonen er gjennomgående *forkritisk*: Sara ble virkelig mor da hun var 90 år, Jona ble virkelig slukt av en fisk, syndfloden skjedde akkurat slik I. Mosebok forteller. Men plutselig leser vi:

"Josef var Marias mann og Jesu far. Han skal ha vært tømmermann av yrke og av Davids ætt." Her har vi det motsatte av det Bibelen selv sier: Hos Matteus kan vi lese at Josef nettopp *ikke* var Jesu far.

Hvorfor dette plutselige innskudd fra den kritiske bibeltolkningen? Kan det være at Christer og Marie Topellius har lest teologen og psykoterapeuten Eugen Drewermann...?

Brian McNeil c.r.v.

Barndommens drømmer

I 1989 utkom boken *Childlines* i England, en bok hvor "berømteter avslører sin barndoms drømmer", for å siterere fra vaskeseddelen. Boken var et veldedighetsforetagende, inntekten av salget skulle gå til et hjelpeprosjekt for vanskeligstilte barn. Boken inneholdt bidrag fra adskillig fint folk som var blitt bedt om å svare på spørsmålet: "Hva ønsket du som barn å bli når du ble stor?" *The Tablet* minnet om boken for en tid siden. Penelope Keith - ikke ukjent dame

fra TV-skjermen - forteller at hun som femåring en kveld høytidelig forkynte for sin mor at "når jeg blir stor, skal jeg enten bli skuespillerinne eller nonne". Min mor, som nok ble noe perpleks, påpekte at nonner ikke fikk gå i pene klær, hvorpå jeg kvikt svarte at 'jaja, så får jeg bli skuespiller da!'" Også geistlige er blant dem som avslører sine barnedrømmer, blant dem 'gammelerkebiskopen' av Canterbury, *Robert Runcie*, som drømte om "fjerne land, romantiske

spennende steder som Kina og India. 'Når jeg blir stor,' sa jeg, 'skal jeg reise rundt og rundt i hele verden.'

Også pave *Johannes Paul II* ble uteskut til å komme med sitt bidrag, men han lot seg ikke bevege til å lette på noe slør og nøyde seg med å forsikre utgiverne om at hans bønner var med dem "i det flotte arbeidet dere gjør for barn i nød", og nedkalte Guds rike velsignelse over dem.

Dersom de rike ikke er villige. . . Dette må aldri skje igjen, sa vi etter sultkatastrofen i 1984. Men vi har ikke gjort stort for å hindre en gjentakelse! Mennesket har ødelagt store deler av det livsgrunnlaget som naturen har gitt det afrikanske kontinentet. Og helt siden de første slavetransportene, har den rike verden sørget for å tappe det afrikanske kontinentet for ressurser.

Historien har riktignok utallige eksempler på afrikanske ledere med helt andre interesser enn folkets beste. Og mye av den nøden vi har sett i Afrika, ville aldri forekommet uten maktssyke og korrupte ledere. Så vi vil ikke frata afrikanerne hele ansvaret. Men vi må heller ikke tro at et aldri så dyktig lederskap ikke er villig til å legge om sin økonomiske politikk overfor Afrika.

REDD BARNA-AVISA

Ikke seriøst om verdens befolkningsproblem

Verdens befolkningsproblem blir ikke seriøst drøftet i Rio, fremholder The Washington Post, ifølge Aftenposten. Man er blitt enige om en kompromisserklæring som er så følsom overfor religiøse og kulturelle forskjeller at den til og med utelater bruk av ordet prevensjon. På det alternative Global Forum er temaet blitt drøftet i en debatt full av anklager om rasisme, koloni-

24 Vatikanets Rio-dokument: Mer enn medieversjonen!

Medienes versjon av Vatikanets bidrag til miljøkonferansen i Rio de Janeiro var stort sett at Roma sier nei og atter nei til all diskusjon om befolkningstilveksten og til prevensjon. Nedenstående tekst, en noe forkortet utgave av det 4-siders arbeidsdokument Vatikanet presenterte for de øvrige konfererende stater, viser et mer nyansert og utfordrende syn.

1. (-) Den økologiske krise er i første rekke en moralsk krise, og løsningen på mange økologiske spørsmål som angår hele den menneskelige familie, krever strategier og motivasjon som bygger på et moralsk sett helhetlig verdenssyn. Det internasjonale samfunn kan ikke la denne etiske dimensjon gå upåaktet hen.

2. Den menneskelige person har en sentral plass i verden., og kravet om verdighet og rettigheter for alle mennesker uten forskjell, "må være den endelige retningslinje for enhver grunnleggende økonomisk, industriell og vitenskapelig utvikling. Forurensning og ødeleggelse av miljøet er frukten av et forkortet og unaturlig synspunkt, som av og til innebærer direkte ringeakt for mennesket." (Pavens budskap til Verdensfredsdagen 1990, nr.7)

3. Mennesket har ansvar for forvaltningen av det skaperverk som det lever i et gjensidig avhengighetsforhold til. Når mennesker bevisst ignorerer eller setter seg ut over et eller annet aspekt ved skaperverket, fører det til forstyrrelser med uunngåelige virkninger for resten av skaperverket og for kommende generasjoner ve og vel. (Sml. Budskap til Verdensfredsdagen 1990, nr. 6)

4. Jordens goder, inklusive de

som menneskene selv produserer, er til for alle. Alle land og folk har en grunnleggende rett til alle disse goder - enten det dreier seg om naturens goder eller de som er av åndelig, intellektuell og teknologisk art - goder som er nødvendige for en helhetlig utvikling.

5. En tilfredsstillende utviklingspolitikk må bygge på enkeltmenneskets verdighet og rettigheter og på hensynet til almenvellet. "Pavestolen står fast på at menneskets åndelige såvel som materielle vel må trekkes inn i utviklingsprosessen fordi de åndelige verdier gir betydning til de materielle og tekniske fremskritt og opprettelsen av politiske og sosiale strukturer som tjener det menneskelige fellesskap som vi kaller 'samfunnet'." (Pavestolens intervensjon ved Verdensbefolkningskonferansen 1984)

6. På det teknologiske området har stater til oppgave - i overensstemmelse med forpliktelsen til solidaritet og hensynet til rettighetene til dem som utviklet denne teknologi - å garantere en rettferdig overføring av relevant teknologi for utviklingsprosessen og for beskyttelsen av miljøet.

7. Klart definerte prinsipper må dominere på bioteknologiens område som berører menneskets verdighet og integritet på det dypeste.

Den menneskelige person er mer verd enn en sammensetning av biokjemiske elementer, og mennesker må ikke gjøres til gjenstand for biologiske eller kjemiske eksperimenter i det biologiske fremskrittets navn. Alle inngrep i menneskets genetiske struktur eller arveanlegg som ikke har til hensikt å rette på anomalier, er en krenkelse av retten til legemlig integritet. (Pavestolens Familie-Charta, 1983, 4, C)

Vitenskap og teknologi må stå i den menneskelige persons tjeneste, og etiske prinsipper må dominere over alle andre interesser, især de som er av rent vitenskapelig karakter. Der det er mulig, må det finnes passende juridiske midler som kan garantere respekten for de etiske prinsippene.

8. De skader som krig påfører menneskene og naturen, er et problem som blir stadig mer alvorlig. Pave Johannes Paul II sa allerede i 1990: "I dag vil enhver krig på verdensplan forårsake uvurdelige økologiske skader. Men også lokale og regionale kriger, hvor begrenset de enn måtte være, ødelegger ikke bare menneskeliv og samfunnsstrukturer, men skader jord og grunn fordi de ødelegger avlinger og selve vegetasjonen og forgifter vannet. De som overlever krigen, tvinges til å begynne på nytt under meget vanskelige forhold." (Budskap til Verdensfredsdagen 1990)

9. Sammenhengen mellom utvikling og miljø på den ene side og befolkningstilveksten på den annen er kompleks. I de siste tiår er befolkningstilveksten minsket i flere områder på jorden, mens den fremdeles er høy i de minst utvikle-

alistisk innblanding og den utviklede verdens grådighet.

Avisen fremholder at den kanskje mest effektive måten å skape lydhørhet overfor familieplanlegging på, er å forbedre kvinnenes muligheter til utdannelse. En slik innsats fra de rikes side er nødvendig for et komplett befolkningsprogram, og er langt mindre tilbøyelig til å tiltrekke seg kritikk fra dem som ønsker å sette de beste hensikter i dårlig lys.

Sjokkerende miljørapport

To av ti latinamerikanere bor i områder med foruroligende høy forurensning. Sju av ti kjemiske produkter som havner i kloakken i regionen, gir kreft eller skader på arveanlegg. Opplysningene stammer fra en ny rapport fra regionkontoret til FNs miljøvernprogram.

Rapporten slår fast at livskvaliteten for byboere i Latinamerika og Karibia er sun-

ket dramatisk. Den viser bl.a. at 75 % av sprøytemidlene som brukes i Mellom-Amerika, er forbudt brukt i bl.a. USA, og at det i de siste 30 årene er blitt hugget ned mer enn to millioner kvadratkilometer skog, et område litt større enn Mexico. Bare fire prosent av Latinamerika er såkalte beskyttede områder og nasjonalparker.

REDD BARNA-AVISA

de landene.

Befolkningsstilveksten er i seg selv sjelden den egentlige grunn til miljøproblemer. I de fleste tilfeller er det ingen årsakssammenheng mellom antallet mennesker og miljøets forfall. Faktisk er de mindre bebodde land i nord direkte eller indirekte ansvarlig for de fleste miljøskader i verden.

Derfor bidrar politiske tiltak for å redusere befolkningen heller lite til å løse viktige problemer for miljøet og utviklingen. Ekte løsninger på disse områdene må ikke bare inneholde solide økonomiske planer, men også inkludere rettferdighet for alle mennesker på jorden.

Pavestolen er især bekymret over de strategier som vil gjøre befolkningsreduksjon til den viktigste faktor i løsningen av de økologiske problemer. Programmer for befolkningsreduksjon som styres av de rike landene i nord, blir raskt en erstatning for rettferdighet og ekte utvikling for landene i sør. Disse programmene tar ikke tilbørlig hensyn til spørsmålet om en rettferdig fordeling og utvikling av verdens ressurser.

Pavestolen har ofte gitt uttrykk for sin motstand mot oppstillingen av kvantitative befolkningsmål som krenker menneskets verdighet og menneskerettighetene. Systematiske kampanjer mot økede fødselstall rettet mot de fattigste befolkningslag, kan til og med "medføre en tendens til rasisme eller rasehygiene". (Sollicitudo rei socialis, 1987, nr. 59).

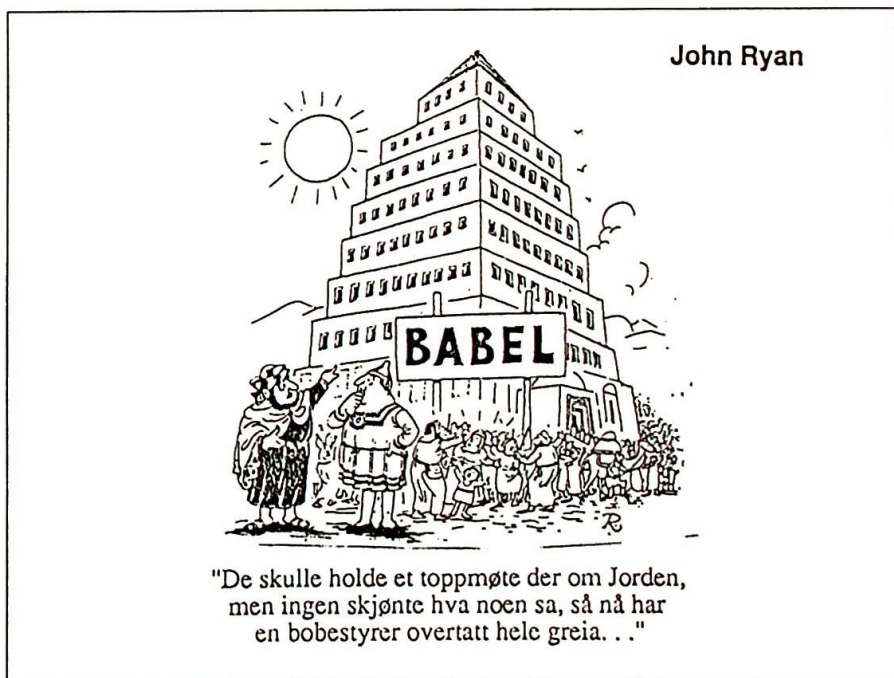
Politiske tiltak og strategier til beskyttelse av miljøet må også respektere familien, som er "den

naturlige og grunnleggende gruppenhet i samfunnet, og som har rett til beskyttelse fra samfunnets og statens side". (Sml. FNs Menneskerettighetserklæring, 16,3)

Pavestolen understreker at "samfunnet og særlig staten og internasjonale organisasjoner må beskytte familien gjennom politiske, økonomiske, sosiale og juridiske tiltak som tar sikte på å konsolidere familiens enhet og stabilitet." (Charta om familien, forord 1). Derfor fordømmer den de strategier som på noen som helst måte innskrenker ektepars frihet til selv å bestemme over antall barn og avstanden mellom dem. (Sml. Charta om familien, 3a). I internasjonal sammenheng må bevilgning av økonomisk hjelp til folkenes fremme ikke knyttes sammen med programmer for prevensjon, sterilisering og abort.

(Sml. pavestolens intervensjon ved Verdensbefolkningskonferansen 1984)

Gjennom sin holdning forsvarer pavestolen rettighetene til de mennesker i utviklingslandene som tvinges til befolkningskontrollprogrammer som ikke tar hensyn til disse menneskers samvittighet, deres rettigheter og verdighet eller deres etniske og religiøse kultur. Operative eller farmasøytiske abortmetoder anbefales som metoder for fødselskontroll, men slikt står i motsetning til anbefaling 18 fra Verdensbefolkningskonferansen i Mexico City i 1984. Pavestolen fordømmer familieplanleggingsprogrammer som innbefatter abort, eller som tvinger ektepar til sterilisering eller andre moralsk uforvarselige prevensjonsmetoder.

Tar ikke vare på kulturskatter!

"Hva blir dommen over et folk som forvalter fragment av historien med budsjettperioden som perspektiv?" spurte Arbeiderbladet i anledning meldingen om at Fantoft stavkirke var brent ned. "Kirken hadde ikke slukkeanlegg. Det har bare ni av våre 28 gjenværende stavkirker. . . Vi har sett det før, og vi ser det igjen. Norge er ikke i stand til å ta vare på kulturskatter av verdensformat."

Religion og etikk for alle i den videregående skole

I Stortingsproposisjon 33, som ble lagt frem i mars i år, ble det bl.a. foreslått at karakter for faget religion i videregående skole skulle falle bort, hvilket i realiteten gjorde faget til valgfag. Bakgrunnen for forslaget var bl.a. at faget var valgfritt for elever på yrkesfaglig linje, og man ønsket like regler for studiekompetanse for alle i videregående skole.

St. Olav ga, på lederplass, undervisningsminister Gudmund Hernes karakteren 'lite godt' for forslaget. Det er neppe noen sammenheng, men likefullt gledelig når Stortingets Kirke- og undervisningskomité nå i sin innstilling ber regjeringen om å utarbeide fagplaner som sikrer religion og etikk plass også på yrkesfaglige kurs. "Når den videregående skolens struktur nå blir endret, bør alle elevene få del i denne felles kulturarv," heter det i innstillingen.

Stavkirketur - en pilegrimsferd i tid og rom

Fra St. Olav kirke i Tønsberg dro et pilegrimsfølge av gårde på stavkirkevalfart Kristi Himmelfartsdag. En av deltagerne, *Grete Helén Stang*, har notert ned opplevelser og tanker fra ferden - til inspirasjon for andre med pilegrimssinn, reiselyst og lengsel?

Det må være noe helt spesielt ved de gamle stavkirkene våre. Kanskje ikke så mye på grunn av den særegne arkitektur og spesielle konstruksjon som de har fått navn etter, men kanskje minst like mye for det Guds under at vi fortsatt har så mange av dem her i landet.

Fra min barndoms Vestlandet husker jeg godt at det var ingenting som brant så godt på St. Hansbålet som en gammel tjærebredd 'strilebåt'. Den var innsatt med lag på lag med tjære for å kunne stå seg mot vær og vind og salt sjø. Den dag i dag brukes tjære ofte ytterst i havgapet. Moderne beis holder ikke der været står som verst på. Ikke så rart at våre stavkirker har stått i nesten tusen år - problemet var bare at dersom ilden først fikk taket, brant det mer enn lystelig. Av de mange hundre stavkirkene - ca. 750 - er det bare ca. 30 som er bevart. I 1970 ble to av dem brannsikret, Borgund og Urnes.

Fra St. Olav kirke i Tønsberg dro et pilegrimsfølge av gårde på stavkirkevalfart Kristi Himmelfartsdag, etter morgenbønn i kirken. Valfarten ble ledet av sognepresten i Tønsberg, pater Kjell Arild Pollestad. Været var usedvanlig vakkert, og vi dro over Hønefoss, gjennom Asbjørnsen og Moes rike, til første stopp, stavkirken i Vågå. Stedets sogneprest hadde dessverre ikke anledning til å være til stede, men

han ønsket katolikkene hjertelig velkommen via pater Pollestad, samtidig som han oppfordret til at det måtte brukes mye røkelse! Kirken i Vågå var vakker og stemningsfull, og det var en god følelse å holde messe i en protestantisk kirke sammen med kirkens egen menighet.

Det er ingen stor forskjell på nåtidens pilegrimer og pilegrimene som dro syngende over Dovre for mange hundre år siden. Pilegrimsferdene var nok i første rekke ment å ta vare på folks religiøse liv, deres fromhet og forhold til Vårherre. Men det er naivt å tro at pilegrimene kun tenkte på det åndelige. Det timelige var kanskje likeså viktig, og stakkars den i et pilegrimsfølge som var et 'hengehode'. Tanken på her og hisset gikk hånd i hånd. Ånd og mat og godt humør - det skulle smeltes sammen til et harmonisk hele.

Men på ett punkt hadde vi det nok bedre enn våre forgjengere, nemlig når det gjaldt komfort. Det var heller ingen av oss som hadde kledd oss i sekk og aske. Overnattingsstedet Røisheim, på grensen mellom Østlandet og Vestlandet, tok vel imot vårt følge. Her var det festmiddag på slutten av en lang reisedag. Nydelig mat ble fortært til godt drikke, det var ingen pauser i samtalen, og latteren runget i de lave stuer. Bare dansen over tilje

manglet. Og sannelig - det klødde litt under fotsålen da felespilleren Hans Brimi stemte i på fela si med brurevals og springar. En opplevelse å høre ham spille 'Budeiene på Vikafjell' - taket løftet seg nesten, og tonene fløt ut i den blå natten og fulgte oss til sovekammeret. Der var det godt å kunne strekke seg ut i gamle bondesenger og avrunde kvelden med et lite bål i en eldgammel peis. Ildtungene kastet lekne skygger på veggene - en fredfylt stemning oppunder fjell til søvnen overmannet en i den stille natten.

Neste morgen ble følget vekket opp av pateren som sang en gammel religiøs folketone. En behagelig måte å bli vekket på - det var noen av oss som trodde de var kommet til himmelriket! Men vår ferd gikk videre gjennom Guds egen katedral - gjennom Jotunheimen hvor Galdhøpiggen, Glittertind og Hurrungene kneiste majestetisk i det storslagne landskapet. Vi skulle besøke Urnes, Kaupanger og Borgund stavkirker.

Valfartens perle var utvilsomt Borgund stavkirke - ikke minst når det gjelder beliggenheten - klemt inne i en trang dal mellom høye fjell og en brusende lakseelv. Bebyggelse er det også sparsomt med. Kirken, slik den ligger, innbyr til en sterk sakral stemning, nærmest mystisk, og man kan bare bøye seg i respekt for Ham som er alle gavers giver, og som har gitt oss mennesker med inspirasjon og evner til å bygge en kirke så harmonisk og vakker i et land som, dengang den ble bygget, nesten var for et hedningeland å regne.

Den dagen vi var der, var en

TRENGER DU TRYKKSAKER?

Kontakt

SATS + PASTE A/S

Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10

Tlf.: (02) 30 04 16 - 30 84 53

A / S N O R S K E S H E L L

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING (02) 66 59 00 - SERVICE (02) 66 58 60 - 66 58 61

27

Urnes stavkirke i Sogn er fra tidlig på 12-tallet - koret og tårnet ble bygget til ca. 1600.

meget varm dag sist i mai. Kirken svettet tjæredråper, de dryppet ned fra taket. Men innvendig var den behagelig sval. Her fantes ingen benker, intet elektrisk lys. Man kunne kanskje frykte at det ville være anstrengende å stå under hele messen, bortskjemt som vi er med benker i kirkene våre - men nei. Det var behagelig. De gamle furugulv

sviktet under oss i en jevn rytme som fulgte messesangen. Man følte seg ett med kirken - den hadde sin rytme - denne underlige drivkraften som gir intensitet og innlevelse i den gregorianske sangen. Det var den XI. messe som ble sunget under hele valfarten, 'stavkirkemessen'.

Det var temmelig mørkt inne i

kirken, bare de flakkende vokslysene lyste opp sammen med noen beskjedne solstrimer som listet seg inn gjennom gluggene oppe på veggen, samt en halvåpen dør. Det var alt lyset, men nok til å lese lesningene og evangeliet. Det var en underlig stemning. Tiden ble borte. Man var bare et lite menneskebarn i en universell uendelighet og følte en dyp takknemlighet over å få motta Herren selv i kommunionens uforståelige gave til oss mennesker.

Mon vi i vår støyende tid har lagt oss for vane å synges messen i sterkeste laget? Det blir for liten harmoni mellom melodien og ordet - fraseringsene blir borte, det ydmyke trengt i bakgrunnen. Hvor er det mediterende som gjør at vi blir mer opptatt av ordet enn av melodien?

Det er ikke lett å synges de gregorianske messene, men uten tvil er den gregorianske sang en unik gave til hele den kristne kultur. Synd at den ikke tas mer i bruk - selv om den synes vanskelig og fremmed.

Å reise med pater Pollestad som reiseleder er intet mindre enn en fest. Alt er planlagt til minste detalj og gjennomføringen så profesjonell at pateren gjør enhver reiseleder rangen stridig. Men det som gjør disse reisene så spesielle - dette var nr. to i rekken, og vi håper det blir mange! - er det åndelige innholdet sammen med vår gamle kultur og de vakre naturopplevelser. Det var naturlig nok mange katolikker med i følget, men også en del protestanter og et par agnostikere. Alle fikk noe med seg på denne turen, noe positivt og godt - noe man kan bygge videre på i hverdagen..

CARITAS | NORGE

DEN KATOLSKKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo 3, Tlf.: (02) 69 30 15/60 43 51
Gavekonti:
Postgiro: 0814 5 00 40 64 – Bank: 7041.05.13976

GUSTAV BÖHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori
Drammen
Tlf (03) 83 42 80

28

Leserbrev:

Vedr. artikkel om Leonardo Boff i St.Olav (nr.12-91)

Det er en stund siden artikkelen om Leonardo Boff "Jeg anklager, protesterer, revolterer" (som bygget på "The Tablet") stod i St.Olav. Vi stusset allerede da litt over innholdet og mente artikkelen ikke var basert på korrekt informasjon.

Den 8. februar i år skrev Fransiskanernes generalminister, Hermann Schalück ofm., et brev til provinsialministrene i Latinamerika for å få bukt med rykter og tendensiøse opplysninger i saken om Leonardo Boff. Vi har fått lov til å publisere dette brevet i et ikke-fransiskansk tidsskrift, har oversatt det og ber om at det blir publisert fordi det inneholder informasjon vi synes er viktig, og som retter opp visse uriktigheter i St.Olavs oppsett.

Med vennlig hilsen

*p. Ronald Hölscher ofm
for fransiskanerne i Norge.*

Kjære medbrødre.

Siden jeg begynte min tjeneste som generalminister for fransiskanerne og frem til nå, har jeg flere ganger hatt gleden av å møte vår medbror Leonardo Boff. Vi kjenner hverandre fra den tid vi begge studerte ved universitetet og bodde i München. Jeg møtte ham senest i Sao Paolo 12. januar i år. Vi snakket med hverandre som vanlig, i vår bror Frans' ånd slik det er formulert i vår regel: "De skal trygt vise hverandre sin nød" (kap. 6).

Når jeg besøker dere, særlig dere på kontinentet, føler jeg meg stadig kalt til å svare på spørsmål angående vår medbror Leonardo Boff, og til å oppklare en del forvirrende og feilaktige meldinger som ofte skyldes tendensiøse og dårlig informerte publikasjoner. I de siste månedene er det, særlig i de

spansktalende land og i noen tekster utgitt i ordenssamfunnets regi, kommet uriktige opplysninger om vår bror Leonardo som kan skade ham, og som kan forurolige mange medbrødre. Av kjærlighet til sannheten og av respekt for Leonardo føler jeg meg tvunget til å komme med følgende forklaring:

1. Både fra fransiskanernes og Den romerske kuries side finnes det for øyeblikket ikke noen tiltak og heller ingen form for sensur med det for øye å bringe Leonardo til taushet. Han er heller ikke pålagt å tie, slik som noen stereotype publikasjoner påstår. Og det er heller ikke sant at han legger ned sin oppgave som teolog eller sitt kall som fransiskaner. Tvert imot, han vil fortsatt leve sitt kall innenfor Kirken.
2. Siden 1. juli 1991 har Leonardo en sabbatstid som han har bedt sin provinsialminister om. Han bruker den til å gjennomtenke sin teologi på nytt og til å videreutvikle den. Han vil unngå å tape tid ved offentlige og sterile polemiske debatter. Jeg gjentar: Han er ikke pålagt å tie, men han har bedt om ro, og han har bedt meg om hjelp til å oppnå det. De som 'forfølger', 'presser' og 'utnytter' ham, er visse sensasjonshungrige representanter for den offentlige opinion.

Jeg har, som medbror og som generalminister, personlig spurt ham om han vil innse at han trenger en indre og en ytre ro og fred, slik jeg også har rådet ham til særlig når det gjelder hans forhold til medie- ne. Leonardo er seg dette ansvaret bevisst.

3. Visse feilaktige tolkninger er oppstått ved offentliggjøring av en ikke-autorisert og derfor amoralsk og manipulerende versjon av et personlig brev Leonardo skrev til meg lenge før generalkapitlet, dvs. før jeg påtok meg min nåværende funksjon som generalminister. Leonardo selv har angret denne offentligjøringen.
4. Til slutt vil jeg gjenta at vi som fransiskanere alltid må fortsette å lese og arbeide i enhet med Kirken og i solidaritet med de fattige. På en særskilt måte "med ømhet og kraft" fortsetter vi å støtte våre medbrødre som utfører en spesiell og meget viktig, vanskelig og risikofylt oppgave på den veien vi alle i fellesskap bør gå.

Dere alle og hver især hilser jeg:
Fred og alt godt

*fr. Hermann Schalück,
generalminister
Roma 8. februar 1992*

Fra bønneboken:

For dem som arbeider i massemediene

Allemktige Gud, i gammel tid forkynte du din sannhet ved profeter og evangelister. Vi takker deg fordi du stadig taler til oss gjennom Skriften, og fremfor alt gjennom ham som selv er Ordet. Veiled dem som i vår tid vender seg til de store leser- og lytterskarer, de som har

ordet til yrke og gjennom skrift og tale påvirker sin omverden. Vekk i dem ærefrykt for sannheten, gjør dem vare for andre menneskers følelser og kår, og gi dem å ære ditt navn ved klarsyn, sindighet og rettferd.

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER

Tlf.: 15 54 26/15 56 06

ÅRETS KATEKETWEEKEND

for religionslærere og andre interesserte 29.-30. august finner som vanlig sted på Mariaholm.

Temaet er:

“OM OPPLÆRING AV KATEKETER”.

Ledere: p. Rory Mullingan sm, og Lesley Mæsel.

Påmelding og nærmere opplysninger:

Kateketisk Senter, Akersvn. 14, 0177 Oslo. Telefon: (02) 20 72 48

Jubileum med jubel

Den 1. juni var det dekket til fest for 96 personer i menighetssalen hos fransiskanerne på Enerhaugen i Oslo - fest med sanger og taler, med dukketeater og med “her er guda godt att vara” fra oven - nærmere bestemt fra St. Hallvard-guttene på balkongen. Anledningen? 50-års prestejubileum for pater Johan Castricum, tidligere sogneprest og kirkebygger på ‘haugen’; de siste årene generalvikar i Oslo Katolske Bispedømme og still going strong i Fransiskushjelpens styre. “Min første generalvikar var effektiv, den annen effektiv og lojal, med pater Castricum fikk jeg en som var effektiv, lojal - og elskelig,” sa biskop Gran i sin hyllest og takk til jubilanten, godt sekundert av biskop Schwenzer som ved sin bispeinnsettelse for vel 8 år siden “arvet” den gode generalvikar, og som var mer enn fornøyd med arven.

“Du er kirkebygger på mer enn én måte,” sa menighetsrådsformann Berit Müller, “for du dro i gang barne- og familiemesser lenge før konsilet tenkte slike tanker - og hvis ikke slikt er kirkebygging?”

“Her er kommet to flotte sekker i pavelige farger fra Vatikanet,” forkynte Enerhaugens mest kjente dukketeaterdukke med en stemme som lignet vel-signet på pater Ronald Hölschers. De ‘flotte’, til forveksling lik hvite norske plastposer med gult papirbånd, inneholdt et rødt taubelte til erstatning for det fransiskanske hyssingfargede samt en fersk kardinalshatt med sorte dusker! Så fersk at klovedukkens medhjelper, pater Hans Vossenaar, fant det påkrevet å advare mot smittefare.

“Jeg har ikke angret en dag at jeg ble prest,” forkynte jubilanten, “ikke engang da jeg som nybakt prest i Haugesund innbød til katolsk foredrag-saften i nyoppusset menighetssal - og ingen dukket opp!” Det tør drøye før den gode generalvikar dukker opp i fulle pontifikalier i Bispegården, der han, sine 77 år til tross, daglig er på jobb, til glede for miljøet. For, som han sier *post festum* til “St.Olav”: “Jeg vil nødig gjøre folk i Bispegården misunnelige - vi fransiskanere er, som kjent, stolte av vår ydmykhet!”

Om boken “Speil over helgengrav”

Ligger svaret på Livets Gåte rett foran øynene på oss? Er det bare vår vilje til å se som har manglet inntil nå, og er tiden endelig moden til at våre sanser kan oppfatte symbolene?

Det er tegn i tiden som tyder på det. Nye tanker i emning. Vårt syn på verdier vil tvinges til å kastes om. Vår plass i verden må revurderes. Møtet mellom øst og vest - mot midten - har fått en ny mening. Men samtidig skjer en bevegelse innover. Mot en annen midte. En midte som får alt annet til å bli uvesentlig.

Bodvar Schjelderup gir oss i “Speil over helgengrav” et innblikk i en nytenkning, et svar på Gåten, som vi alle kan finne om vi bruker våre øyne og vår viten. Han viser ikke til døde bevis, men til utfordrende påvisninger.

Er for eksempel et av svarene å finne gjemt i en gravkjeller under Høykoret i Nidarosdomen? En grav som ingen våger å åpne, fordi avsløringen kan være en trussel?

“Nidarosdomen er et dokument som ennå venter på sin underskrift,” sier forfatteren, “den ble fullført for å fylle et mål i en større sammenheng, ett med tilknytninger hinsides de mål vi har navn på.”

“Speil over helgengrav” er uhyre interessant lesning, om man er troende eller ikke. Den åpner for helt nye perspektiver, og gir håp for en verden i forfall. *Frid Ingulstad*

Bodvar Schjelderup:
SPEIL OVER HELGENGRAV
Forlaget Fredag

Liturgisk kalender

JULI

8. Onsdag. Den hellige Sunniva og hennes ledsagere. Hos 10.1-3, 7-8-12. Matt 10, 1-7.
9. Torsdag. Hos 11, 1.3-4-8-9. Matt 10, 7-15.
10. Fredag. Knut, martyr. Danmarks vernehelgen. Hos 14, 2-10. Matt 10, 16-23.
11. Lørdag. Benedikt, abbed. Ordspr. 2.1-9. Matt. 19, 27-29.
12. 15. SØNDAG I KIRKEÅRET. 5. Mos 30, 10-14. Kol 1, 15-20. Luk 10, 25-37.
13. Mandag. S. Henrik. Jes 1, 10-17. Matt 10, 34-11, 1.
14. Tirsdag. Camillus av Lellis, prest. Jes. 7, 1-9. Matt. 11, 20-24.
15. Onsdag. Bonaventura, biskop og kirkelærer. Jes 10, 5-7, 13-16. Matt 11, 25-27.
16. Torsdag. Jomfru Maria av Karmelberget. Jes 26, 7-9, 12, 16-19. Matt 11, 28-30.
17. Fredag. Jes 38, 1-6, 21-22, 7-8. Matt 12, 1-8.
18. Lørdag. Jomfru Marias lørdagsmesse. Mik 2, 1-5. Matt 12, 14-21.
(Norske Tidebønner – uke 4)
19. 16. SØNDAG I KIRKEÅRET. 1. Mos 18, 1-10. Kol 1, 24-28. Luk 10, 38-42.
20. Mandag. Thórlakr, biskop, Islands vernehelgen. Mik 6, 1-4, 6-8. Matt 12, 38-42.
21. Tirsdag. Laurentius av Brindisi, prest og kirkelærer. Mik 7, 14-15, 18-20. Matt 12, 46-50.
22. Onsdag. Maria Magdalena. Høys 3, 1-4 el. 2. Kor. 5, 14-17. Joh 20, 1-2, 11-18.
23. Torsdag. Birgitta, nonne. Jer 2, 1-3, 7-8, 12-13. Matt 13, 10-17.
24. Fredag. Jer. 3, 14-17. Matt. 13, 18-23.
25. Lørdag. Jacob, apostel. 2. Kor 4, 7-15. Matt 20, 20-28.
(Norske Tidebønner – uke 1)
26. 17. SØNDAG I KIRKEÅRET. 1. Mos 18, 20-32. Kol 2, 12-14. Luk 11, 1-13.

JULI

27. Mandag. Jer 13, 1-11. Matt 13, 31-35.

28. Tirsdag. Jer 14, 17-22. Matt 13, 36-43.
29. Onsdag. Olav, martyr. Norges vernehelgen. Visd 10, 10-14. Jak 1, 2-4, 12. Matt 16, 24-28.
30. Torsdag. Petrus Krysologus, biskop og kirkelærer. Jer. 18, 1-6. Matt. 13, 47-53.
31. Fredag. Ignatius av Loyola, prest. Jer 26, 1-9. Matt 13, 54-58.

AUGUST

1. Lørdag. Alfonso Maria av Liguori, biskop og kirkelærer. Jer 26, 11-16, 24. Matt 14, 1-12.
(Norske Tidebønner – uke 2)
2. 18. SØNDAG I KIRKEÅRET. Fork 1, 2, 21-23. Kol 3, 1-5, 9-11. Luk 12, 13-21.
3. Mandag. Jer 28, 1-17. Matt 14, 13-21.
4. Tirsdag. Johanna Vianney, prest. Jer 30, 1-2, 12-15, 18-22. Matt 14, 13-21.
5. Onsdag. Vigselsfest for basilikaen S. Maria. Jer. 31, 1-7. Matt 5, 21-28.
6. Torsdag. HERRENS FORKLARSELSE. Dan 7, 9-10, 13-14. Luk 9, 28-36.
7. Fredag. Sixtus, pave og hans ledsagere, martyrer el. Cajetan, prest. Nah 2, 1-3, 3, 1-3, 6-7. Matt 16, 24-28.
8. Lørdag. Dominikus, prest. Hab 1, 12-2, 4. Matt 17, 14-20.
(Norske Tidebønner – uke 3)
9. 19. SØNDAG I KIRKEÅRET: Visd 18, 6-9. Hebr 11, 1-2, 8-19. Luk 12, 32-48.
10. Mandag. Laurentius, diakon og martyr. 2. Kor 9, 6-10. Joh 12, 24-26.
11. Tirsdag. Klara, jomfru. Esek 2, 8-3, 4. Matt 18, 1-5, 10, 12-14.
12. Onsdag. Esek 9, 1-7. Matt 18, 15-20.
13. Torsdag. Pontian, pave, og Hippolyt, martyr. Esek 12, 1-12. Matt 18, 21-19, 1.
14. Fredag. Maximilian Maria Kolbe, prest og martyr. Esek 16, 1-55, 60, 63. Matt 19, 3-12.
15. Lørdag. Jomfru Marias Opptagelse i himmelen. Åpenb 11, 19, 12, 1-6, 10. 1. Kor 15, 20-27. Luk 1, 39-56.
(Norske Tidebønner – uke 4)
16. 20. SØNDAG I KIRKEÅRET. Jer 38, 4-6, 8-10. Hebr. 12, 1-4. Luk 12, 49-53.

Vi er i nærheten når du trenger oss

Sentrum 20 79 05
Ullevålsveien 1 - Oslo
Oslo Vest 50 00 30
Harbitzalléen 14
Oslo Øst 67 28 80
Grensesvingen 7
ved Fyrstikktorget

T. S. JACOBSENS
Begravelsesbyråer

17. Mandag. Esek 24, 15-24. Matt 19, 16-22.
18. Tirsdag. Esek 28, 1-19. Matt 19, 23-30.
19. Onsdag. Johannes Eudes, prest. Esek 34, 1-11. Matt 20, 1-16.
20. Torsdag. Bernhard av Clairvaux, abbed og kirkelærer. Esek 26, 23-28. Matt 22, 1-14.
21. Fredag. Pius X, pave. Esek 378, 1-14. Matt 22, 34-40.
22. Lørdag. Jomfru Marias dronningverdighet. Esek 43, 1-7. Matt 23, 1-12.
(Norske Tidebønner – uke 1)
23. 21. SØNDAG I KIRKEÅRET. Jes 66, 18-21. Hebr 12, 5-7, 11-13. Luk 13, 22-?
24. Mandag. Bartholomeus, apostel. Ap.gj. 21, 9-14. Joh. 1, 45-51.
25. Tirsdag. Ludvig av Frankrike el. Josef av Calasanz, prest. 2. Tess 2, 1-3, 13-17. Matt 23, 23-26.
26. Onsdag. 2. Tess 3, 6-10, 16-18. Matt 23, 27-32.
27. Torsdag. Monika, – Augustins mor. 1. Kor 1, 1-9. Matt 24, 42-51.
28. Fredag. Augustin, biskop og kirkelærer. 1. Kor 1, 17-25. Matt 24, 42-51.
29. Lørdag. Johannes Døperens død. Jer 1, 17-19. Mk. 6, 17-29.
(Norske Tidebønner – uke 2)

Neste nummer utgis 1. september. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Mette Andrésen o.p.

Olav Egil Aune

Hanne Berentzen

Liv Greni

Brian McNeil c.r.v.

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo

Redaksjon: Tlf. (02) 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. (02) 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 195,—

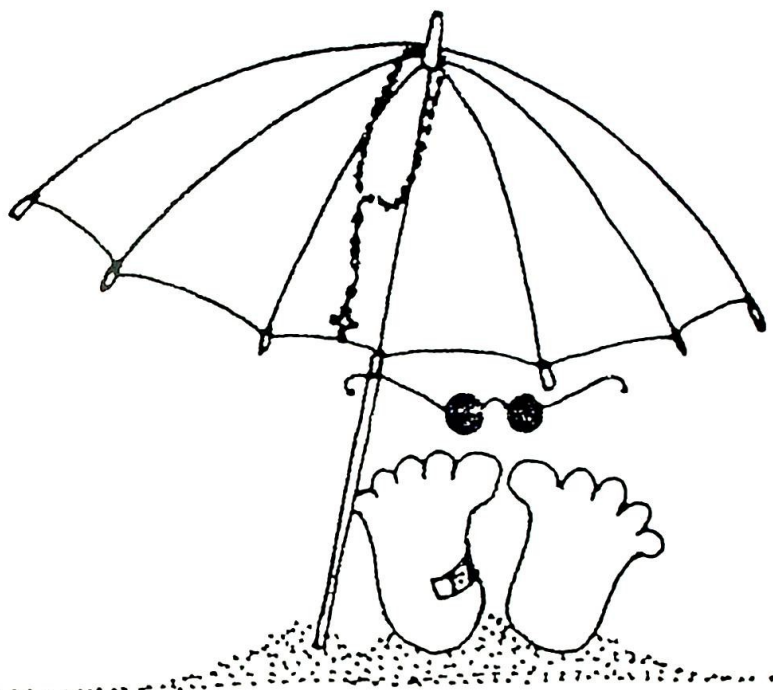
Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

31

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo

Telefon: (02) 20 72 48

Fax: (02) 36 02 63

Har du proviantert?

Vi garanterer ikke været,
men vi kan hjelpe deg med
å skaffe gode bøker og
musikk.

I SKOLEFERIEN (22.6 – 24.8) HOLDER VI ÅPENT
FRA 9 – 16, TORSDAG 9 – 16.30, LØRDAG 9 – 13.

OBS! Vi har en sommerfilial i Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum i Trondheim 25.7 – 1.8.

30. 22. SØNDAG I KIRKEÅRET.

Sir 3, 17-20, 28-29.

Hebr 12, 18-19, 22-24.

Luk 14, 1, 7-14.

31. Mandag. 1 Kor 2, 1-5. Luk 4,
16-30.

SEPTEMBER

1. Tirsdag. 1 Kor 2, 10b-16, Luk 5,
33-39.

2. Onsdag. 1 Kor. 3, 1-9, Luk 4,
38-44.

Bodvar Schjelderups to siste bøker:

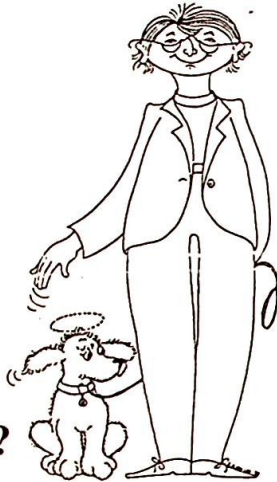
Den lysende broen - om Maria-åpenbaringene i Medjugorje, m.m.
(108 s., rikt illustrert, kr. 100.-)

og

Speil over helgengrav - om Hellig Olav, Nidaros og domen
(144 s., rikt illustrert, kr. 130,-) er til salgs

i St.Olav Bokhandel og i utsalget i Kunstindustrimuseet
under Olavsdagene i Trondheim

Forlaget Fredag

Hundeliv?

Er du kanskje en av dem som kan dressere hunden din selv? Meld deg allikevel på dressurkurs - bare for opplevelsens skyld, helst når den er ung. Det er da det er spennende.

På kurset treffer du alle varianter av hunder: De kjempestore sluggerne som setter skrekk i folk bare de viser seg på gaten. De knøttende små selskaphundene som eieren kan putte i vestelommen når farer truer. Du ser de tunge og flegmatiske beistene, som er lett å oppdra. Du morer deg over iltre gnellebikkjer som halsler hissig på sine artsfrender - helst de store - så lenge de går trygt i kobbelt.

Du treffer alle varianter av hundeeiere. Ofte har de en slående likhet med sine firbente venner. (Hm!) Der går den krumryggede karen med nervøse trekninger rundt munnviken. Han tar dressuren dødsens alvorlig: Min puddel må gjøre det best! Der sprader den fjonge ungjenta med sin puddel. Hun setter mest pris på det sosiale samværet og overhører lederens formaning om å holde 'skiiitposan' klar i tilfelle uhumskeheter skulle falle til jorden.

Vi stiller oss i ring med hunden ved venstre fot - først i kobbelt, senere i fri. Nå begynner moroa. Lederen

roper: "Fremad marsj!" Trumpete bikkjer blir hengende som blylodd i kobbelet. De stritter imot og må nærmest sleses forover. Overivrige hunder kaster seg i kobbelet og må tviholdes. "Høyre om! Venstre om! Helt om! Stå! Dekk!" Det går utrolig elendig de første kursdagene. Nervebikker over på høykant. Uroen smitter de firbente: "Har mor/far tørna helt nå?" - Men lederen har vært gjennom dette før. Han godsnakker med både eier og hund - beroliger, veileder, oppmuntrer. Som ukene går blir det skikk på Pax og King, Kara og Lara. Så opprinner den store dag da appellmerket skal erobres.

Men la oss ikke gå for fort frem nå. La oss heller dvele litt lenger i dressurringen hvor det fascinerende samspill mellom menneske og dyr finner sted: Der går den sammenbitte karen med den luskende schäferen. Hunden bærer alle tegn på ulyst. Halen nærmest soper bakken. Gangen krypende. Hodet luter trist. Nervøse øyekast mot eieren. Den greier øvelsene tålelig bra. Ved kurssets avslutning kan eieren bryse seg med sitt nyervervede appellmerke. På videregående kurs har eier og hund ingen sjanser. "En uglad hund uten hjertekontakt med sin herre," sier dommeren og trekker poeng. - Denne schäferen er iskaldt frosset frem til lydighet. Aldri et godord, aldri en oppmuntring, aldri litt ros. Taus kulde når alt er i orden. Reprimande straks snuten ligger en centimeter foran kneet under marsj ved fot. Vel har jeg lest om en helgenhund i Milano som tross iskald behandling greide å bevare gleden. Men et slikt hundepsykologisk mirakel må være enestående i vårt århundre.

Den som vil ha en glad, arbeidsvillig hund, må lytte til lederens ord: "Straks bikkja gjør øvelsen galt, rykker du litt i kobbelet og sier 'Nei!' Straks den korrigerer feilen, sier du 'Flink gutt, flink pike' og gir den en godbit. Du appellerer til ulyst og lyst, men mest til lyst. Du skal rose hunden din. Spar aldri på rosen! Da får du en glad og arbeidsvillig hund som skotter hengivent opp til han far eller hu mor."

En dressursensasjon har slått ned blant hundekjennere. En kvinne sørpå bestemte seg for aldri å gi sin brukshund reprimander enn si kjeft, bare ros. Hun ganske enkelt overså hundens 'synder'. De eksisterte likevel ikke i hennes bevissthet. Fokusererte bare på hundens 'dyder'. Masse ros når den gjorde tingene riktig. Hun fortalte sine venner at hun skulle drive bikkja frem til appellmerket uten et vondord, bare med godord - masse ros. Hun ble møtt med latter av erfarne dressører.

Men dama hadde en visjon, og den fulgte hun. Det gikk trått i begynnelsen. Hun var en desidert taper i ringen de første ukene. Men så - nærmest over natta - fikk hun full klaff. Visjonen ble virkelighet. Kometaktig karriere. Appellmerket? Ja! Men innen året var omme, gikk hun til topps i Norgeskonkurransen. Tro det den som vil!

Ja, de hundene, de hundene. Hvor forskjellige er de ikke fra oss mennesker! (?)

Nihil obstat
Pax
(Rottweiler hainhoin)